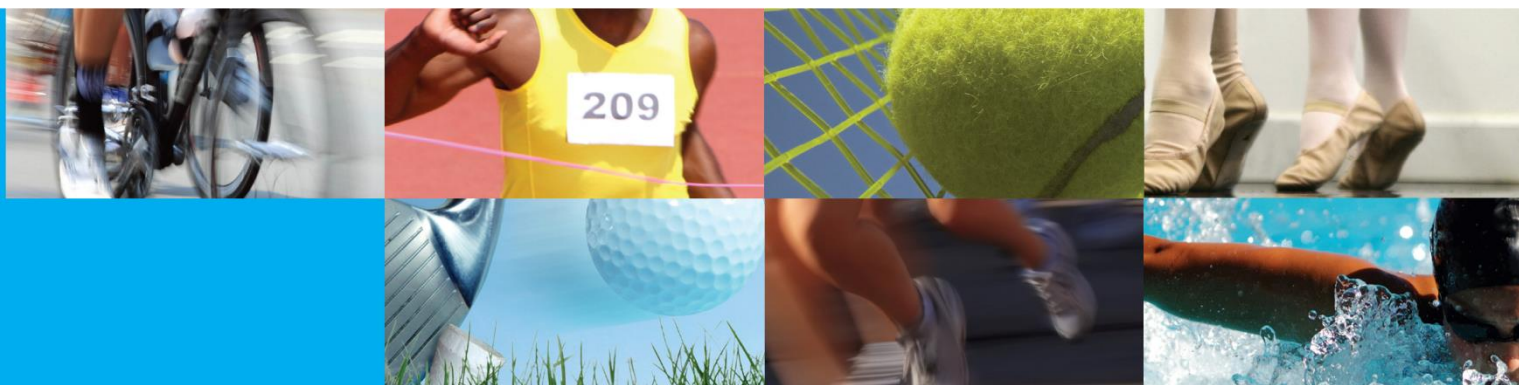

Ruimte voor sport in Utrecht 2016 – 2035

Een vraag-aanbod analyse van buitensportaccommodaties tot en met 2035

Karin Wezenberg-Hoenderkamp

Björn Schadenberg

Ruimte voor sport in Utrecht 2016 – 2035

Een vraag-aanbod analyse van buitensportaccommodaties tot en met 2035

in opdracht van de gemeente Utrecht

Karin Wezenberg–Hoenderkamp
Björn Schadenberg

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut*

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding en werkwijze	9
1.1 Inleiding	9
1.2 Onderzoeksvragen	9
1.3 Werkwijze	9
1.4 Afbakening	10
1.5 Leeswijzer	10
2. Voetbal	13
2.1 Vraag-aanbodanalyse	13
2.2 Herkomstanalyse	24
3. Tennis	31
3.1 Vraag-aanbodanalyse	32
3.2 Herkomstanalyse	34
4. Hockey	37
4.1 Vraag-aanbodanalyse	37
4.2 Herkomstanalyse	41
5. Korfbal	45
6. Honk- en softbal	47
7. Handbal	49
8. Studentensport	51
8.1 Vraag-aanbodanalyse	51
8.2 Herkomstanalyse	53
Bijlage 1 Toelichting ruimte-instrument	55
Bijlage 2 Aantal voetbalteams per leeftijdscategorie per vereniging	57
Bijlage 3 Herkomst voetballeden	60
Bijlage 4 Bevolkingsprognose Utrecht	61

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Utrecht heeft het Mulier Instituut met het huidige onderzoek een vervolg gegeven aan de ruimteonderzoeken die in 2006 en 2012 door het Mulier Instituut zijn uitgevoerd. In het ruimteonderzoek is de huidige buitensportruimte in de gemeente Utrecht in kaart gebracht voor voetbal, tennis, hockey, handbal, korfbal en honk- en softbal. Er is een apart regionaal onderzoek uitgevoerd die de hockeysport in de regio Utrecht analyseert (Wezenberg-Hoenderkamp & Schadenberg 2016, verschijningsdatum september 2016).

Voor bovengenoemde sporttakken is de ruimtebehoefte tot en met 2035 berekend. Voor alle sporten is dit gedaan met behulp van de bevolkingsontwikkelingsmethode. Vanwege de buitengewone ontwikkeling die de voetbal-, hockey- en tennissport de afgelopen jaren heeft doorgemaakt, is voor deze sporten tevens de ledenontwikkelingsmethode toegepast (tot 2020). Op basis van deze berekeningen zijn toekomstige ruimtelijke knelpunten inzichtelijk gemaakt.

Een samenvattend antwoord per sporttak is hieronder weergegeven. Voor de sporten voetbal, tennis en hockey is naast de berekening van de behoefte aan velden, ook de verzorgingsgebieden van de verenigingen in beeld gebracht. Door het in kaart brengen van de verzorgingsgebieden en het objectief berekenen van de huidige en toekomstige behoefte, kunnen onderbouwde keuzes worden gemaakt om het aanbod beter met de behoefte in balans te brengen.

Voetbal

In de gemeente Utrecht zijn 964 voetbalteams actief in de zaterdagse en zondagse bondscompetitie. Deze teams zijn verdeeld over 32 voetbalverenigingen die samen 23 sportparken bespelen. Deze sportparken beschikken in totaal over 88 voetbalvelden, uitgesplitst in 47 grasvelden en 41 kunstgrasvelden. Momenteel hebben zes sportparken een tekort aan wedstrijdvelden, dertien sportparken hebben een overschot aan wedstrijdvelden en vier sportparken hebben precies voldoende wedstrijdvelden. Kijken we naar de trainingsvelden, dan zijn er zeven sportparken met een overschot aan trainingsvelden, acht sportparken met een tekort en acht sportparken met het aantal trainingsvelden overeenkomstig de norm.

De bevolkingsontwikkeling van de gemeente zal naar verwachting leiden tot een hogere behoefte aan voetbalvelden. Momenteel is er een totale behoefte van 77,5 wedstrijdveld (en 45 trainingsvelden). In 2035 zal er naar verwachting een behoefte zijn van 91 wedstrijdvelden (en 53 trainingsvelden). De voetbalsport is echter in de afgelopen jaren sneller gegroeid dan de bevolkingsontwikkeling. Als deze ontwikkeling naar de toekomst wordt doorgetrokken, zal in 2020 al een behoefte zijn aan 103 wedstrijdvelden (en 59 trainingsvelden).

De voetbalsport in Utrecht kent een scheve verdeling in de zaterdag en zondag bezetting. De geconstateerde (toekomstige) tekorten zijn hier grotendeels aan te wijten. Op zaterdag komen de verenigingen ruimte tekort om alle teams te laten spelen, terwijl er op zondag nog genoeg ruimte is voor meer teams.

Tennis

In het ruimteonderzoek zijn achttien tennisverenigingen aan bod gekomen met een totaal aanbod van 135 tennisbanen. Momenteel wordt op basis van de norm bij zeven verenigingen een tekort geconstateerd. Gemeentebreed is er een tekort van zeven banen. Wordt er echter gestreefd naar een

optimale verdeling van tennissers over alle tennisverenigingen, dan bestaat er in de gemeente slechts een tekort van één tennisbaan. Op basis van de bevolkingsontwikkeling in de gemeente Utrecht zal naar verwachting het tekort richting 2035 oplopen. Met name bij T.C. Domstad, ULTC Iduna, U.L.T.V. Rhijnauwen en L.T.C. Vleuten-De Meern, de vier grootste tennisverenigingen in de gemeente, kunnen de huidige tekorten groter worden. De tennissport heeft echter de laatste jaren een terugloop aan leden meegemaakt. Als deze lijn wordt doorgetrokken, zien we dat de meeste tekorten bij de verenigingen verdwijnen (dan wel kleiner worden). Alleen bij ULTC Iduna en Oudenrijn Tennisclub kan richting 2035 een groot tekort opgebouwd worden.

Hockey

In de gemeente Utrecht zijn vijf hockeyverenigingen. Hockeyverenigingen UNO en Rijnvliet zijn twee relatief jonge verenigingen. UNO beschikt op dit moment nog niet over eigen velden (zomer 2016). Alleen Fletiomare heeft momenteel een tekort aan één veld. De bevolkingsontwikkeling van de gemeente tot 2035 zal naar verwachting leiden tot een veldentekort bij alle hockeyverenigingen. Vooral het tekort bij Fletiomare kan snel oplopen. Gemeentebreed zal er in 2035 een tekort aan ruim zeven hockeyvelden zijn. De hockeysport heeft echter de laatste jaren een enorme groei meegemaakt. Als deze lijn wordt doorgetrokken, zien we bij alle verenigingen al in 2020 tekorten ontstaan. Gemeentebreed zal er dan in 2020 een tekort aan ruim zeven hockeyvelden zijn.

Net als de voetbalsport, kent de hockeysport in Utrecht een scheve verdeling in de zaterdag en zondag bezetting. De teams van Fletiomare en Rijnvliet spelen allemaal op zaterdag. De (toekomstige) tekorten kunnen (grotendeels) opgelost worden als de teams gelijkmatiger over het weekend verdeeld worden.

Korf-, honk-, soft-, en handbal

In de gemeente Utrecht zijn korfbalverenigingen Synergo, HKC en Fiducia actief. Synergo heeft op het moment ruimte tekort om haar teams te laten spelen. De verwachting is dat vanaf 2025 ook HKC ruimte tekort heeft. Domstad Dodgers en U.V.V. zijn de honk- en softbalverenigingen van Utrecht. U.V.V. heeft momenteel volgens de norm te maken met een veldentekort. Omdat voor voetbal en softbal is voorzien in de omzetting van een natuurgras(voetbal)veld naar een kunstgrasveld, zal het tekort vanaf 2017 zijn opgelost. Tot en met 2035 zal U.V.V. genoeg ruimte hebben. Domstad Dodgers zal naar verwachting vanaf 2020 één veld tekort komen. Dit tekort houdt stand tot en met 2035. Leidsche Rijn is de enige buitensporthandbalvereniging in Utrecht. Het beschikt over één buitenveld. Dit veld is toereikend voor het aantal teams, omdat zowel op zaterdag als zondag wordt gespeeld. Ook voor de komende jaren voldoet het ene veld, maar de verdeling tussen zaterdag en zondag zal wel zodanig moeten worden aangepast dat de piekbelasting niet te veel op de zondag komt te liggen.

Studentensport

De veldbehoefte van studentensportverenigingen Odysseus '91 (voetbal), TC de Uithof (tennis), USHC (hockey), RUS en USRS (beide rugby) is apart van de overige sportverenigingen geanalyseerd. De studentensportverenigingen maken op dit moment maximaal gebruik van de capaciteit van universitair Sportcentrum Olympos. De verwachte groei van studenten aan de Universiteit Utrecht zorgt er voor dat er naar verwachting (nog) meer veldbehoefte komt van de studenten veldsport.

1. Inleiding en werkwijze

1.1 Inleiding

De gemeente Utrecht wil in 2016 over een update beschikken van het ruimteonderzoek dat het Mulier Instituut in 2006 en 2012 heeft uitgevoerd. De afgelopen jaren hebben verschillende uitbreidingen in de ruimte voor sport plaatsgevonden, waarmee werd ingespeeld op de geconstateerde behoefte uit de onderzoeken in 2006 en 2012.

De gemeente Utrecht wenst, gegeven de groei van de stad en de ontwikkelingen in het sportlandschap, de eerdere onderzoeken te actualiseren om grip te blijven houden op veranderingen in de behoefte aan ruimte voor de buitensport nu en in de toekomst. De afgelopen jaren zijn wachtlijsten ontstaan bij verschillende Utrechtse buitensportverenigingen die de ontwikkeling van de buitensport niet ten goede komen. Het is hierbij van belang de spreiding van leden van buitensportverenigingen inzichtelijk te maken, om met deze inzichten tot een verbeterde configuratie van de buitensportverenigingen in Utrecht te komen.

Het ruimteonderzoek wordt grotendeels volgens dezelfde principes uitgevoerd als het onderzoek 'Ruimte voor sport in Utrecht' uit 2012. Hiermee wordt de basis gelegd voor het accommodatiebeleid in de komende vijftien tot twintig jaar. Aan de hand van het door het Mulier Instituut ontwikkelde rekeninstrument wordt een zo objectief mogelijk beeld van de behoefte aan sportruimte nu en op de langere termijn geschetst en daarmee van de overschotten dan wel tekorten die mogelijk ontstaan.

1.2 Onderzoeksvragen

Het rekeninstrument dat het Mulier Instituut heeft ontwikkeld wordt toegepast op de sporten voetbal, tennis, hockey, handbal, korfbal en honk- en softbal. Centraal in het onderzoek staan de volgende twee vragen:

1. Wat is de vraag naar velden voor voetbal, tennis, hockey, handbal, korfbal en honk- en softbal in de huidige situatie en wat is de verwachte vraag in 2020, 2025 en 2035 in de gemeente Utrecht, en welke overschotten/tekorten kunnen zich voor gaan doen uitgaande van het aanbod in 2015?
2. Waar zijn, per voetbal-, tennis- en hockeyvereniging in de gemeente Utrecht, de betreffende leden woonachtig, en hoe ver reizen zij gemiddeld naar hun vereniging?

1.3 Werkwijze

Hieronder staat beschreven hoe dit onderzoek per onderzoeksvraag is uitgevoerd.

Onderzoeksvraag 1: vraag-aanbodanalyse voetbal, tennis, hockey, handbal, korfbal en honk- en softbal

Voor de vraag-aanbod analyses wordt het ruimte-instrument gebruikt dat door het Mulier Instituut is ontwikkeld. Dit instrument is eerder gebruikt in verschillende vergelijkbare onderzoeken in Alkmaar (Wezenberg-Hoenderkamp & Hoekman, 2015), Oss (Romijn et al., 2014) en Leeuwarden (Wezenberg-Hoenderkamp, 2014). Voor deze buitensporten wordt op basis van teamaantallen en door de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), NOC*NSF en de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) vastgestelde

planningsnormen, het benodigde aantal velden of banen berekend. In bijlage 1 is een toelichting op het ruimte-instrument opgenomen.

Om de toekomstige vraag (in 2020, 2025 en 2035) in kaart te brengen is voor alle sporten de ‘bevolkingsontwikkelingsmethode’ gebruikt. Deze methode berekent op basis van de verwachte bevolkingsontwikkeling en de veranderende bevolkingssamenstelling wat de vraag naar velden en banen is in 2020, 2025 en in 2035 (zie bijlage 1 voor een toelichting op deze methode). Voor voetbal, tennis en hockey wijkt de recente ledenontwikkeling van de verenigingen sterk af van de bevolkingsontwikkeling van de afgelopen jaren. Tennis laat een licht dalend aantal lidmaatschappen zien (tegenover een bevolkingsgroei in de gemeente), terwijl voetbal en hockey juist een sterkere groei dan de bevolkingsontwikkeling laten zien. Deze trends zien we overigens niet alleen in Utrecht, maar zijn een landelijk verschijnsel. Voor voetbal, tennis en hockey is daarom, naast de bevolkingsontwikkelingsmethode ook de ‘ledenontwikkelingsmethode’ toegepast, waarbij de ontwikkeling in het aantal leden over de afgelopen vijf jaar is gebruikt om een raming te doen van het aantal leden of teams in de toekomst (zie bijlage 1 voor een toelichting op deze methode).

Eventuele tekorten of overschotten worden zichtbaar door de huidige en toekomstige behoefte met het aanbod te vergelijken. Wanneer het zeker is dat het aanbod voor 2020 of later verandert, bijvoorbeeld door vastgestelde uitvoeringsplannen voor omzetting van natuurgras naar kunstgras, wordt dit meegenomen in het aanbod voor 2020 (of later).

Onderzoeksvraag 2: herkomstanalyse voetbal-, tennis- en hockeyleden

Op basis van de locatiegegevens van de voetbal-, tennis- en hockeyverenigingen en de locatiegegevens van de leden van de betreffende verenigingen, wordt inzicht verschaft in waar leden van de diverse verenigingen woonachtig zijn en wordt hiermee inzicht geboden in de verzorgingsgebieden van de verschillende verenigingen. We laten hierbij zien zijn hoe ver leden gemiddeld naar hun vereniging moeten reizen en uit welke wijken de verschillende leden komen. Deze laatste informatie is gebruikt voor het toepassen van de bevolkingsontwikkelingsmethode. Per vereniging is bepaald uit welke wijk de leden komen en is de bevolkingsontwikkeling van die betreffende wijk naar rato toegepast om het toekomstig aantal teams te bepalen (zie bijlage 1 voor toelichting). Op een vereniging die bijvoorbeeld veel leden uit de wijk Leidsche Rijn heeft, is een relatief sterkere groei toegepast dan op een vereniging met voornamelijk leden uit Zuid.

1.4 Afbakening

Bij het schetsen van de ruimtebehoefte voor sport richt dit onderzoek zich enkel op formele sportaccommodaties die door de gemeente aan sportverenigingen worden verhuurd. Niet meegenomen zijn bijvoorbeeld Cruijff Courts of stadsparken. Wel is de behoefte en aanbod van studentensportcentrum Olympos geanalyseerd (hoofdstuk 8). Niet alle veldsporten zijn opgenomen. Een aantal kleinere veldsporten zijn, vanwege de beperkte ruimtelijke impact, buiten beschouwing gelaten. In de berekening van de huidige en toekomstige veldbehoefte is geen rekening gehouden met een eventuele wachtlijst of ledenstop bij de verenigingen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van deze rapportage wordt de stand van zaken qua velden en teamaantallen voor de voetbalsport in Utrecht nader belicht en worden, op basis van de bevolkingsontwikkeling en historische

teamaantallen, toekomstige tekorten en overschotten aan trainings- en wedstrijd velden gesignaleerd. Dit gebeurt op sportparkniveau. In hoofdstuk 3 komt de tennissport aan bod en wordt in kaart gebracht hoeveel leden en banen er per vereniging zijn. Door deze gegevens af te zetten tegen de toekomstige bevolkingsontwikkeling en de recente ledenontwikkeling, worden toekomstige tekorten en overschotten aangeduid. In hoofdstuk 4 is de hockeysport aan de beurt, waar ook toekomstige tekorten en overschotten worden gesignaleerd op basis van de bevolkingsontwikkeling en ledenontwikkeling. In hoofdstuk 5 wordt de korfbalsport nader belicht, in hoofdstuk 6 wordt aandacht besteed aan honk- en softbal en in hoofdstuk 7 staat handbal centraal. Ten slotte wordt in hoofdstuk 8 de studentensport - die in de voorgaande hoofdstukken buiten beschouwing is gelaten - geanalyseerd.

2. Voetbal

2.1 Vraag-aanbodanalyse

Huidige teamaantallen

In Utrecht zijn in het seizoen 2015/2016 964 voetbalteams actief in de zaterdagse en zondagse bondscompetitie¹ (tabel 2.1). Niet alle teams belasten wedstrijd- en trainingsvelden in dezelfde mate. Om de belastbaarheid te corrigeren voor kleinere teams, heeft de KNVB in samenwerking met de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) een bespelingsnorm opgesteld die ‘terugrekent’ naar het equivalent van volledige seniorenteams, te weten ‘normteams’. Zie bijlage 1 voor een verdere toelichting van deze bespelingsequivalenten per leeftijd-/speelcategorie. Op basis van deze equivalenten spreken we in het seizoen 2015/2016 over ruim 623 normteams, waarvan het grootste deel (76%) op zaterdag actief is.

Tabel 2.1 Aantal voetbalteams in Utrecht

	seizoen 2015/2016
Totaal aantal teams (zaterdag en zondag)	964
Totaal aantal normteams	623,7
<i>Aantal normteams zaterdag</i>	<i>471,5 (76%)</i>
<i>Aantal normteams zondag</i>	<i>152,3 (24%)</i>

De voetbalteams van de gemeente Utrecht zijn verdeeld over 32 voetbalverenigingen die samen 23 sportparken bespelen. In tabel 2.2 staat het aantal teams en het aantal normteams op zaterdag en zondag per sportpark en per voetbalvereniging beschreven. Deze uitkomsten worden gebruikt voor de berekening van de benodigde capaciteit. Een overzicht van het aantal teams per categorie per vereniging (senioren, A t/m F, mini's) is opgenomen in bijlage 2.

¹ Een aantal verenigingen heeft een of meerdere teams (bijvoorbeeld 35+/45+) die doordeweeks competitie spelen. Deze teams spelen geen rol om het benodigde aantal wedstrijd- en trainingsvelden te bepalen en zijn daarom niet meegenomen in de analyse. Omdat deze teams over het algemeen niet (veel) trainen, worden ze ook niet gebruikt voor het bepalen van de behoefte aan trainingsvelden.

Tabel 2.2 Huidig aantal teams en normteams per voetbalvereniging

Sportpark	Voetbalvereniging(en)	Aantal teams	Aantal normteams		
			Zaterdag	Zondag	Totaal
Voordorp	Hercules	91,0	48,4	10,3	58,7
	Sporting '70	57,0	26,1	9,3	35,3
	Totaal Voordorp	148,0	74,5	19,5	94,0
Berekuil	Voorwaarts	15,0	9,0	6,0	15,0
Overvecht-Noord	VVJ	16,0	12,0	0,0	12,0
	EDO (U)	8,0	8,0	0,0	8,0
	Totaal Overvecht-Noord	24,0	19,0	0,0	19,0
De Dreef	vv De Dreef	11,0	3,7	2,0	5,7
Vechtzoom	DSO/Ultrajectum	8,0	2,9	3,0	5,9
Thorbeckelaan	DHSC	37,0	22,0	4,5	26,5
Zuilenselaan	Kismet	2,0	0,0	2,0	2,0
	Eminent Boys	4,0	4,0	0,0	4,0
	HMS	4,0	4,0	0,0	4,0
	Totaal Zuilenselaan	10,0	8,0	2,0	10,0
Loevenhoutsedijk	DWSV	9,0	3,0	4,0	7,0
Elinkwijk	Elinkwijk	37,0	17,2	2,8	20,0
Koningsweg	VSC	37,0	20,3	10,0	30,3
	Rivierwijkers	11,0	6,0	5,0	11,0
	Totaal Koningsweg	48,0	26,3	15,0	41,3
Zoudenbalch	Odin	11,0	11,0	0,0	11,0
	Sterrenwijk	10,0	2,0	8,0	10,0
	Domstad Majella	10,0	6,0	4,0	10,0
	SJO/OSC Utrecht	3,0	1,6	0,0	1,6
	Totaal Zoudenbalch	34,0	20,6	12,0	32,6
Maarschalkweerd	Kampong	101,0	42,8	21,3	64,0
Lunetten	DVSU	39,0	21,9	0,0	21,9
	VVU Ardahanspor	6,0	2,8	3,0	5,8
	Totaal Lunetten	45,0	24,7	3,0	27,7
Hoograven-Zuid	Hoograven vv	13,0	6,0	2,0	8,0
Welgelegen	Zwaluwen Utrecht '11	56,0	26,2	8,0	34,2
Aziëlaan	Faja Lobi KDS	16,0	6,9	7,0	13,9
Marco van Basten	PVC	33,0	13,5	5,0	18,5
Rijnvliet	Nieuw Utrecht SV	12,0	3,1	6,0	9,1
Paperclip	UVV	51,0	22,2	5,0	27,2
Papendorp	Magreb '90	12,0	4,7	4,0	8,7
Fletiomare-Oost	PVCV	72,0	30,1	8,8	38,8
De Meern	De Meern	107,0	52,0	11,5	63,5
De Vrijheit	DESTO	65,0	32,5	0,0	32,5
Utrecht totaal		964,0	471,5	152,3	623,7

Huidige capaciteit

Tabel 2.3 beschrijft de huidige capaciteit van wedstrijd- en trainingsvelden per sportpark. Onafgeronde cijfers betreffen delen van hele velden. Een kunstgrasveld kan gebruikt worden voor wedstrijden en trainingen en telt daarom zowel mee voor 'capaciteit wedstrijdvelden' als voor 'capaciteit trainingsvelden'. In totaal liggen in de gemeente ruim 86 wedstrijdvelden, waarvan ruim 43 als trainingsveld gebruikt kunnen worden.

Tabel 2.3 Aantal huidige wedstrijd- en trainingsvelden per sportpark

Sportpark	Velden				
			Kunstgras	Totale capaciteit wedstrijdvelden	Totaal capaciteit trainingsvelden
	Natuurgras				
	<i>training</i>	<i>wedstrijd</i>			
Voordorp	0,0	5,0	4,5	9,5	4,5
Berekuil	0,0	0,0	1,5	1,5	1,5
Overvecht-Noord ^A	0,5	5,0	0,5	5,5	1,0
De Dreef	0,0	1,0	0,5	1,5	0,5
Vechtzoom	0,0	2,0	1,0	3,0	1,0
Thorbeckelaan	0,0	1,0	2,0	3,0	2,0
Zuilenselaan ^B	0,0	3,0	1,0	4,0	1,0
Loevenhoutsedijk	0,0	1,0	0,5	1,5	0,5
Elinkwijk	1,0	3,0	1,0	4,0	2,0
Koningsweg ^C	0,0	3,0	1,3	4,3	1,3
Zoudenbalch	0,0	3,0	1,0	4,0	1,0
Maarschalkweerd	0,5	4,0	3,0	7,0	3,5
Lunetten	0,0	1,0	3,5	4,5	3,5
Hoograven-Zuid	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0
Welgelegen	0,0	2,0	1,0	3,0	1,0
Aziëlaan	0,0	0,0	2,0	2,0	2,0
Marco van Basten ^D	0,0	1,0	1,3	2,3	1,3
Rijnvliet	0,0	1,0	1,0	2,0	1,0
Paperclip	0,0	2,0	2,5	4,5	2,5
Papendorp	0,0	1,0	1,0	2,0	1,0
Fletiomare-Oost ^E	0,0	1,0	3,0	4,0	3,0
De Meern	0,0	1,0	5,0	6,0	5,0
De Vrijheid	0,0	4,0	2,0	6,0	2,0
Utrecht totaal	2,0	45,0	41,1	86,1	43,1

^A Velden niet meer in beheer van de gemeente

^B Excl. half multiveld, voetbal/hockey, en exclusief twee velden die voor honden en/of cricket worden gebruikt

^C 0,25 kunstgrasveld op oude tennisbanen

^D Kunstgrasveld is klein veld voor training en wedstrijden E- en F-pupillen; meegenomen als half kunstgrasveld

^E Twee halve grasvelden, één wordt met nieuwe plannen volwaardig veld

Huidige behoefte

In de eerder genoemde normberekening van de KNVB en VSG wordt gewerkt met normteams omdat daarmee naar benodigde speelvelden kan worden ‘teruggerekend’. In tabel 2.4 is het aantal benodigde speelvelden per vereniging in beeld gebracht. Daarbij zijn enerzijds wedstrijdvelden en anderzijds de behoefte aan trainingsvelden (onafgerond) gepresenteerd. Voor trainingsvelden gaan we in deze rapportage uit van kunstgrasvelden, omdat in Utrecht nauwelijks meer natuurgrasvelden voor trainingen worden gebruikt. De berekening van het aantal trainingsvelden betreft een *indicatie* voor het aantal benodigde trainingsvelden en is in die zin minder hard dan de norm voor wedstrijdvelden.

Voor de wedstrijdvelden geldt dat er zowel een organisatorische als een cultuurtechnische behoefte is aan wedstrijdvelden. De organisatorische behoefte is op basis van de vraag of alles op wedstriiddagen wel past getuige het aantal teams. De cultuurtechnische behoefte betreft de mate waarin de velden redelijkerwijs belast kunnen worden zodat de kwaliteit van het veld gewaarborgd blijft. Op basis van de normen zoals deze worden voorgeschreven, ronden we de cultuurtechnische veldbehoefte naar boven af bij een getal van 0,25 of hoger. In de praktijk betekent dit dat wanneer er een tekort van een kwart veld of meer wordt geconstateerd, dit wordt beschouwd als een behoefte aan een volledig extra veld. Voor de organisatorische norm geldt dat er, volgens de norm, bij een extra behoefte van 0,01 naar boven moet worden afgerond. In de praktijk is dit vaak niet nodig, omdat extra capaciteit kan worden gecreëerd door bijvoorbeeld strakker inplannen, eerder beginnen of langer doorspelen, of het laten spelen van de jongste teams op trainingsvelden. Tabel 2.4 beschrijft de behoefte aan wedstrijdvelden op basis van de cultuurtechnische norm.

Het aantal benodigde velden per sportpark is niet altijd gelijk aan het aantal benodigde velden van de afzonderlijke verenigingen. Dit heeft te maken met de afrondingen. Zo hebben Kismet, Eminent Boys en HMS afzonderlijk (afgerond) behoefte aan één veld, terwijl ze samen met één veld voldoende wedstrijdcapaciteit hebben. Vanuit het oogpunt van efficiënt gebruik is het uitgangspunt aangehouden dat de verenigingen op een sportpark optimaal gebruikmaken van de aanwezige velden. Dit betekent dat verenigingen velden kunnen delen, als dat planningsgewijs lukt. In het vervolg van deze rapportage wordt uitgegaan van dit optimale gebruik van de velden door de verenigingen, waarbij dus het benodigde aantal velden *per sportpark* leidend is.

Tabel 2.4 Aantal benodigde wedstrijd- en trainingsvelden per vereniging en sportpark

Sportpark	Voetbalvereniging	Behoefte aan wedstrijdsvelden	Behoefte aan trainingsvelden
Voordorp	Hercules	7 (6,9)	4 (3,7)
	Sporting '70	4 (3,9)	2 (2,2)
	Totaal Voordorp	11 (10,6)	6 (5,9)
Berekuil	Voorwaarts	2 (1,7)	1 (0,9)
Overvecht-Noord	VVJ	2 (1,7)	1 (0,8)
	EDO (U)	1 (1,1)	1 (0,6)
	Totaal Overvecht-Noord	3 (2,7)	2 (1,3)
De Dreef	vv De Dreef	1 (0,6)	1 (0,4)
Vechtzoom	DSO/Ultrajectum	1 (0,7)	1 (0,4)
Thorbeckelaan	DHSC	3 (3,1)	2 (1,7)
Zuilenselaan	Kismet	1 (0,3)	1 (0,1)
	Eminent Boys	1 (0,6)	1 (0,3)
	HMS	1 (0,6)	1 (0,3)
	Totaal Zuilenselaan	1 (1,1)	1 (0,6)
Loevenhoutsedijk	DWSV	1 (0,8)	1 (0,4)
Elinkwijk	Elinkwijk	3 (2,5)	1 (1,2)
Koningsweg	VSC	4 (3,4)	2 (1,9)
	Rivierwijkers	1 (1,2)	1 (0,7)
	Totaal Koningsweg	5 (4,6)	3 (2,6)
Zoudenbalch	Odin	2 (1,6)	1 (0,8)
	Sterrenwijk	1 (1,1)	1 (0,6)
	Domstad Majella	1 (1,1)	1 (0,6)
	SJO/OSC Utrecht	1 (0,2)	1 (0,1)
	Totaal Zoudenbalch	3,5 (3,6)	2 (2)
Maarschalkweerd	Kampong	7 (7,1)	4 (4)
Lunetten	DVSU	3 (3,1)	2 (1,5)
	VVU Ardahanspor	1 (0,6)	1 (0,4)
	Totaal Lunetten	4 (3,5)	2 (1,7)
Hoograven-Zuid	Hoograven vv	1 (0,9)	1 (0,5)
Welgelegen	Zwaluwen Utrecht '11	4 (3,8)	2 (2,1)
Aziëlaan	Faja Lobi KDS	2 (1,5)	1 (0,9)
Marco van Basten	PVC	2 (2,1)	1 (1,2)
Rijnvliet	Nieuw Utrecht SV	1 (1)	1 (0,6)
Paperclip	UVV	3 (3,2)	2 (1,7)
Papendorp	Magreb '90	1 (1)	1 (0,5)
Fletiomare-Oost	PVCV	5 (4,3)	3 (2,4)
De Meern	De Meern	8 (7,4)	4 (4)
De Vrijheid	DESTO	5 (4,6)	2 (2,2)
Totaal (som van sportparken)		77,5	45,0

Capaciteit in relatie tot de behoefte

Kijken we gemeentebreed dan lijkt het aanbod aan wedstrijdvelden (86,1) meer dan aan de behoefte (77,5) te voldoen. Kijken we echter per sportpark, dan zien we dat zich een drietal situaties voordoet: vraag en aanbod sluiten op elkaar aan (evenwicht), er is meer vraag dan aanbod (tekort), er is meer aanbod dan vraag (overschot). Tabel 2.5 beschrijft per sportpark in welke mate er een overcapaciteit aan velden is. Dit zijn de positieve getallen. Wanneer de huidige capaciteit onvoldoende is, valt dit te lezen in negatieve getallen.

Tabel 2.5 Resultaat huidige capaciteit en benodigde capaciteit per sportpark

Sportpark	Capaciteit		Behoefte		Overschot/tekort	
	wedstrijd -velden	trainings -velden	wedstrijd -velden	trainings -velden	wedstrijd -velden	trainings -velden
Voordorp	9,5	4,5	11,0	6,0	-1,5	-1,5
Berekuil	1,5	1,5	2,0	1,0	-0,5	0,5
Overvecht-Noord	5,5	1,0	3,0	2,0	2,5	-1,0
De Dreef	1,5	0,5	1,0	1,0	0,5	-0,5
Vechtzoom	3,0	1,0	1,0	1,0	2,0	0,0
Thorbeckelaan	3,0	2,0	3,0	2,0	0,0	0,0
Zuilenselaan	4,0	1,0	1,0	1,0	3,0	0,0
Loevenhoutsedijk	1,5	0,5	1,0	1,0	0,5	-0,5
Elinkwijk	4,0	2,0	3,0	1,0	1,0	1,0
Koningsweg	4,3	1,3	5,0	3,0	-0,8	-1,8
Zoudenbalch	4,0	1,0	3,5	2,0	0,5	-1,0
Maarschalkweerd	7,0	3,5	7,0	4,0	0,0	-0,5
Lunetten	4,5	3,5	4,0	2,0	0,5	1,5
Hoograven-Zuid	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0
Welgelegen	3,0	1,0	4,0	2,0	-1,0	-1,0
Aziëlaan	2,0	2,0	2,0	1,0	0,0	1,0
Marco van Basten	2,3	1,3	2,0	1,0	0,3	0,3
Rijnvliet	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0
Paperclip	4,5	2,5	3,0	2,0	1,5	0,5
Papendorp	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0
Fletiomare-Oost	4,0	3,0	5,0	3,0	-1,0	0,0
De Meern	6,0	5,0	8,0	4,0	-2,0	1,0
De Vrijheid	6,0	2,0	5,0	2,0	1,0	0,0
Totaal (som van sportparken)	86,1	43,1	77,5	45,0		

In tabel 2.6 is per sportpark kort de resultaten samengevat. We zien dat er zes sportparken zijn met een tekort aan wedstrijdvelden, dertien sportparken met een overschot aan wedstrijdvelden en vier sportparken met precies voldoende wedstrijdvelden. Kijken we naar de trainingsvelden, dan zijn er zeven sportparken met een overschot aan trainingsvelden, acht sportparken met een tekort en acht sportparken met het aantal trainingsvelden dat overeenkomstig is met de norm.

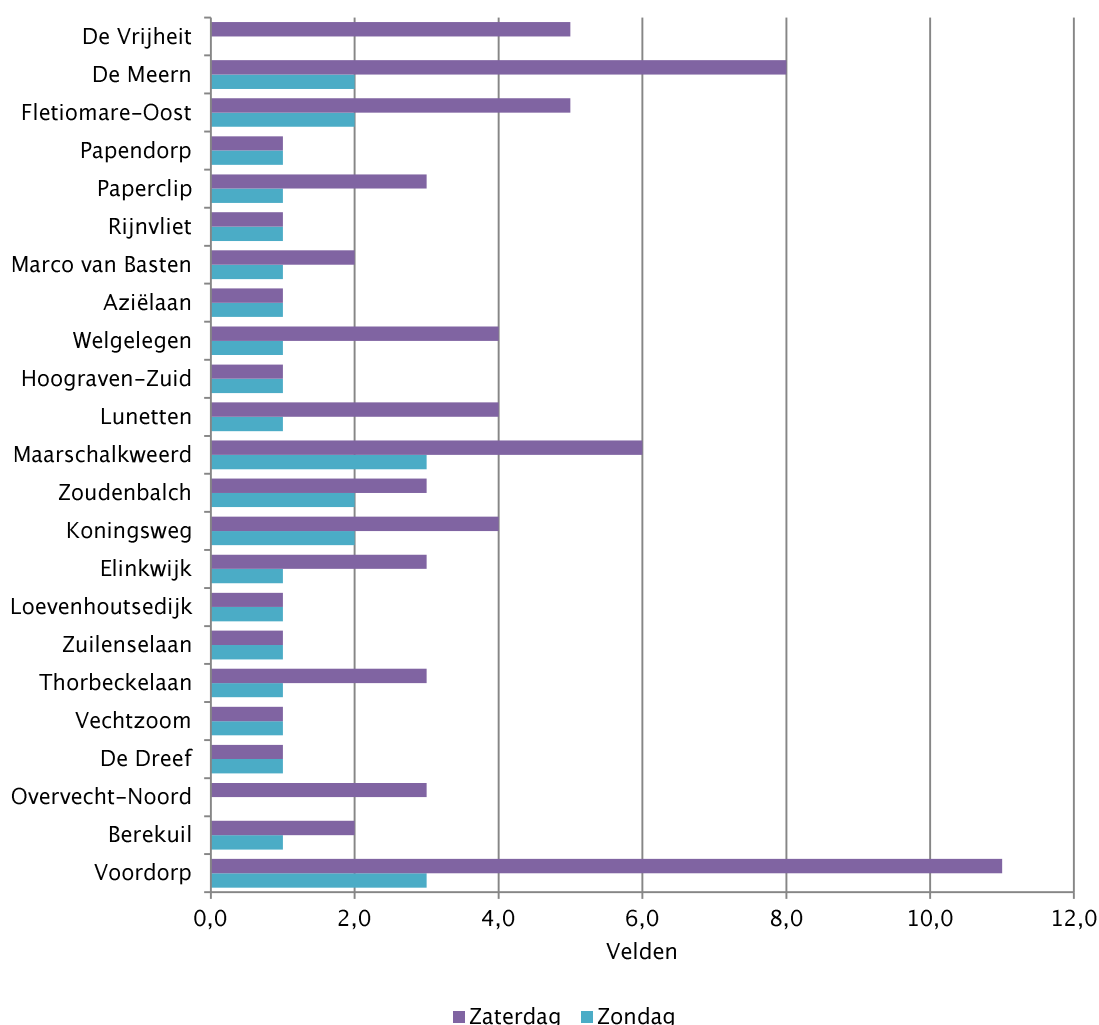
Tabel 2.6 Conclusies per sportpark

Sportpark	Resultaten per sportpark
De Meern	Tekort van 2 wedstrijdvelden en overschot van 1 trainingsveld
Voordorp	Tekort van 1,5 wedstrijdvelden en 1,5 trainingsveld
Welgelegen	Tekort van 1 wedstrijdveld en 1 trainingsveld
Fletiomare-Oost	Tekort van 1 wedstrijdveld
Koningsweg	Tekort van 0,75 wedstrijdveld en 1,75 trainingsveld
Berekuil	Tekort van 0,5 wedstrijdveld en overschot van 0,5 trainingsveld
Maarschalkweerd	Tekort van 0,5 trainingsveld
Thorbeckelaan	Conform behoefte
Hoograven-Zuid	Conform behoefte
Aziëlaan	Overschot van 1 trainingsveld
Marco van Basten	Overschot van 0,3 wedstrijdveld en 0,3 trainingsveld
Zoudenbalch	Overschot van 0,5 wedstrijdveld en tekort van 1 trainingsveld
De Dreef	Overschot van 0,5 wedstrijdveld en tekort van 0,5 trainingsveld
Loevenhoutsedijk	Overschot van 0,5 wedstrijdveld en tekort van 0,5 trainingsveld
Lunetten	Overschot van 0,5 wedstrijdveld en 1,5 trainingsveld
Rijnvliet	Overschot van 1 wedstrijdveld
Papendorp	Overschot van 1 wedstrijdveld
De Vrijheid	Overschot van 1 wedstrijdveld
Elinkwijk	Overschot van 1 wedstrijdveld en 1 trainingsveld
Paperclip	Overschot van 1,5 wedstrijdveld en 0,5 trainingsveld
Vechtzoom	Overschot van 2 wedstrijdvelden
Overvecht-Noord	Overschot van 2,5 wedstrijdvelden en tekort van 1 trainingsveld
Zuilenelaan	Overschot van 3 wedstrijdvelden

Behoefte zaterdag en zondag

De behoefte aan wedstrijdvelden is afhankelijk van de piekbelasting op zaterdag en/of zondag. In Utrecht, maar ook in veel andere gemeenten, ligt deze piek op zaterdag. Figuur 2.1 laat per sportpark de behoefte aan wedstrijdvelden op zaterdag en zondag zien. Het blijkt overduidelijk dat de gemeentebrede behoefte op zaterdag (74 velden) veel groter is dan op zondag (29 velden). Wanneer meer verenigingen teams op zondag laten spelen, wordt de druk op zaterdag lager, waardoor mogelijk investeringen in extra velden niet nodig zijn.

Figuur 2.1 Wedstrijdveldbehoefte zaterdag en zondag

Toekomstige situatie

Om de toekomstige behoefte aan wedstrijd- en trainingsvelden te bepalen zijn twee methoden toegepast: de bevolkingsontwikkelingsmethode en de ledenontwikkelingsmethode. Beide methoden worden in bijlage 1 toegelicht.

Bevolkingsontwikkelingsmethode

De verwachte bevolkingsontwikkeling in de gemeente Utrecht (bijlage 4) zorgt ervoor dat de behoefte aan wedstrijd- en trainingsvelden de komende jaren flink toeneemt. De behoefte aan wedstrijd- en trainingsvelden neemt tot 2035 met 12,5 veld toe tot 90 velden (tabel 2.7). De behoefte aan trainingsvelden neemt in dezelfde periode met acht velden toe tot 53 velden (tabel 2.7). Aan de aanbodkant zijn voor de komende periode vier aanpassingen gepland:

- Rivierwijkers/VSC (sportpark Koningsweg): één natuurgrasveld wordt omgezet in kunstgras
- Zwaluwen (sportpark Welgelegen): één natuurgrasveld wordt omgezet in kunstgras
- UVV (sportpark Paperclip): één natuurgrasveld wordt omgezet in kunstgras
- PCVC (sportpark Fletiomare) krijgt een half trainingsveld extra

Voor deze vier sportparken betekent dit dat het aanbod aan trainingscapaciteit per veld omhoog gaat, de wedstrijdcapaciteit blijft gelijk.

Tabel 2.7 Behoeftte aan wedstrijd- en trainingsvelden tot en met 2035 (bevolkingsontwikkelingsmethode)

Sportpark	Capaciteit		Behoeftte aan wedstrijdvelden				Behoeftte aan trainingsvelden			
	Wedstrijdvelden	Trainingsvelden	2015	2020	2025	2035	2015	2020	2025	2035
Voordorp	9,5	4,5	11,0	12,0	13,0	13,0	6,0	7,0	7,0	7,0
Berekuil	1,5	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Overvecht-Noord	5,5	1,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,0	2,0	2,0	2,0
De Dreef	1,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Vechtzoom	3,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Thorbeckelaan	3,0	2,0	3,0	4,0	4,0	4,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Zuilenselaan	4,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Loevenhoutsedijk	1,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Elinkwijk	4,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	1,0	2,0	2,0	2,0
Koningsweg	4,3	1,25 (vanaf nieuw seizoen: 2,25)	5,0	5,0	5,0	5,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Zoudenbalch	4,0	1,0	3,5	4,0	4,0	4,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Maarschalkweerd	7,0	3,5	7,0	8,0	8,0	9,0	4,0	4,0	5,0	5,0
Lunetten	4,5	3,5	4,0	4,0	4,0	4,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Hoograven-Zuid	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Welgelegen	3,0	1,0 (vanaf nieuw seizoen: 2,0)	4,0	4,0	5,0	5,0	2,0	3,0	3,0	3,0
Aziëlaan	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Marco van Basten	2,3	1,3	2,0	2,0	3,0	3,0	1,0	1,0	2,0	2,0
Rijnvliet	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Paperclip	4,5	2,5 (vanaf nieuw seizoen: 3,5)	3,0	4,0	5,0	5,0	2,0	2,0	3,0	3,0
Papendorp	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Fletiomare-Oost	4,0	3 (vanaf nieuw seizoen: 3,5)	5,0	5,0	5,0	5,0	3,0	3,0	3,0	3,0
De Meern	6,0	5,0	8,0	9,0	9,0	9,0	4,0	5,0	5,0	5,0
De Vrijheit	6,0	2,0	5,0	6,0	6,0	7,0	2,0	3,0	3,0	3,0
Totaal van sportparken	86,1	43,1 (vanaf nieuw seizoen: 46,6)	77,5	84,0	88,0	90,0	45,0	50,0	53,0	53,0

Ledenontwikkelingsmethode

Voor alle voetbalverenigingen in de gemeente is de ledenontwikkeling vanaf 2006 gebruikt om de gemiddelde groei of daling per jaar te bepalen. Deze jaarlijkse groei is vervolgens verondersteld voor de komende vijf jaar, en zo is voor elke vereniging een groeifactor bepaald. De groeifactor varieert tussen 0,61 (HMS) en 1,89 (UVV) en is gemiddeld 1,26. Dit betekent dat wordt verondersteld dat gemiddeld genomen de voetbalverenigingen met 26 procent aan extra teams te maken krijgen. Tabel 2.8 laat deze groeifactor per vereniging zien.

Tabel 2.8 Groeifactor per voetbalvereniging tot en met 2020

Voetbalvereniging	Groeifactor t/m 2020	Voetbalvereniging	Groeifactor t/m 2020
UVV	1,89	SJO/OSC Utrecht	1,26
Odin	1,89	DVSU	1,26
Domstad Majella	1,83	Rivierwijkers	1,21
PVCV	1,71	Hercules	1,19
Hoograven vv	1,65	Eminent Boys	1,19
VSC	1,61	Sporting '70 ^B	1,07
DHSC	1,61	Nieuw Utrecht SV	1,02
DESTO	1,51	Elinkwijk	1,02
EDO (U)	1,33	Voorwaarts	1,00
Sterrenwijk	1,33	DWSV	0,95
Kampong	1,30	VVJ	0,95
PVC	1,30	vv De Dreef	0,92
Kismet	1,28	VVU Ardahanspor	0,89
De Meern	1,26	Faja Lobi KDS	0,88
Zwaluwen Utrecht '11 ^A	1,26	DSO/Ultrajectum	0,72
Magreb '90 ^A	1,26	HMS	0,61
Gemiddelde Utrecht		1,26	

^A Zwaluwen Utrecht en Magreb '90 hebben een groeifactor meegekregen die gelijk is aan de gemiddelde groeifactor in Utrecht, omdat deze verenigingen vanaf 2006 een dusdanige grote groei laten zien dat doorrekening tot 2020 geen realistisch beeld geeft.

^B Sporting '70 heeft in het seizoen 2013/2014 administratieve aanpassingen gedaan waarbij veel leden van bondslid naar verenigingslid zijn omgezet. Hierdoor is de berekende groeifactor lager dan de daadwerkelijke verenigingsgroei.

De gemiddelde groei van 26 procent wijst er al op dat de behoefte aan velden de komende jaren enorm gaat toenemen. Het is de vraag of deze groei zich daadwerkelijk gaat voortzetten en zo ja, of de verdeling tussen zaterdag- en zondagteams blijft zoals hij nu is. Als de groei voornamelijk betekent dat er teams komen die op zondag gaan spelen, dan heeft dat weinig consequenties voor de behoefte aan extra wedstrijd velden. De behoefte aan trainingsvelden gaat echter wel omhoog. Voor de analyse gaan we ervan uit dat de verdeling tussen zaterdag en zondag niet wijzigt ten opzichte van de huidige situatie. De gemeentebrede behoefte aan wedstrijd velden wordt in 2020 dan 102 (tabel 2.9) en de gemeentebrede behoefte aan trainingsvelden wordt dan 59 (tabel 2.9).

Tabel 2.9 Behoefte aan wedstrijd- en trainingsvelden tot en met 2020 (ledenontwikkelingsmethode)

Sportpark	Capaciteit		Behoefte aan wedstrijdvelden		Behoefte aan trainingsvelden	
	Wedstrijdvelden	Trainingsvelden	2015	2020	2015	2020
Voordorp	9,5	4,5	11,0	12,0	6,0	7,0
Berekuil	1,5	1,5	2,0	2,0	1,0	1,0
Overvecht-Noord	5,5	1,0	3,0	3,0	2,0	2,0
De Dreef	1,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0
Vechtzoom	3,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Thorbeckelaan	3,0	2,0	3,0	5,0	2,0	3,0
Zuilenselaan	4,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Loevenhoutsedijk	1,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0
Elinkwijk	4,0	2,0	3,0	3,0	1,0	2,0
Koningsweg	4,25	1,25 (vanaf nieuw seizoen: 2,25)	5,0	7,0	3,0	4,0
Zoudenbalch	4,0	1,0	3,5	6,0	2,0	4,0
Maarschalkweerd	7,0	3,5	7,0	10,0	4,0	5,0
Lunetten	4,5	3,5	4,0	5,0	2,0	2,0
Hoograven-Zuid	1,0	1,0	1,0	2,0	1,0	1,0
Welgelegen	3,0	1,0 (vanaf nieuw seizoen: 2,0)	4,0	5,0	2,0	3,0
Aziëlaan	2,0	2,0	2,0	2,0	1,0	1,0
Marco van Basten	2,3	1,3	2,0	3,0	1,0	2,0
Rijnvliet	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Paperclip	4,5	2,5 (vanaf nieuw seizoen: 3,5)	3,0	6,0	2,0	3,0
Papendorp	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Fletiomare-Oost	4,0	3 (vanaf nieuw seizoen: 3,5)	5,0	8,0	3,0	4,0
De Meern	6,0	5,0	8,0	10,0	4,0	5,0
De Vrijheit	6,0	2,0	5,0	7,0	2,0	4,0
Totaal van sportparken	86,1	43,1 (vanaf nieuw seizoen: 46,6)	77,5	102,0	45,0	59,0

En dus

Bovenstaande berekeningen geven een bandbreedte weer waarbinnen de behoefte aan wedstrijd- en trainingsvelden zich gaat ontwikkelen. Gezien de verwachte bevolkingsontwikkeling en de ledenontwikkeling is een toenemende behoefte aan voetbalvelden te verwachten. De beschikbare capaciteit kan echter invloed hebben op de groeimogelijkheden van de verenigingen. Voor de gemeente Utrecht zijn er grofweg vier methoden om meer teams te kunnen laten voetballen:

- Betere verdeling over de zaterdag en zondag, waardoor de piekbelasting op zaterdag omlaag gaat en velden ook op zondag meer worden gebruikt. Voor de natuurgrasvelden is het wel van belang om de maximale belastbaarheid van deze velden in de gaten te houden omdat anders de kwaliteit van de grasmat te slecht wordt om op te spelen.
- Langer doorspelen op de zaterdag. Volgens de normen wordt er gespeeld tot 16.30 uur. Er zijn al gemeenten waar het standaard is om op zaterdag op kunstgras tot 20.30 uur te spelen.
- Extra velden aanleggen of natuurgrasvelden omzetten naar kunstgras. De omzetting naar kunstgras heeft voornamelijk een positief effect op de trainingscapaciteit omdat deze velden zowel voor wedstrijden als voor trainingen kunnen worden gebruikt.
- Samenwerkingen of fusies tussen verenigingen kunnen ervoor zorgen dat niet alleen op alle sportparken afzonderlijk optimaal gebruik wordt gemaakt van de velden, maar ook op meerdere sportparken samen. Wanneer teams ook wedstrijden op andere sportparken kunnen gaan spelen, worden de velden in de gemeente beter benut en kunnen meer wedstrijden plaatsvinden.

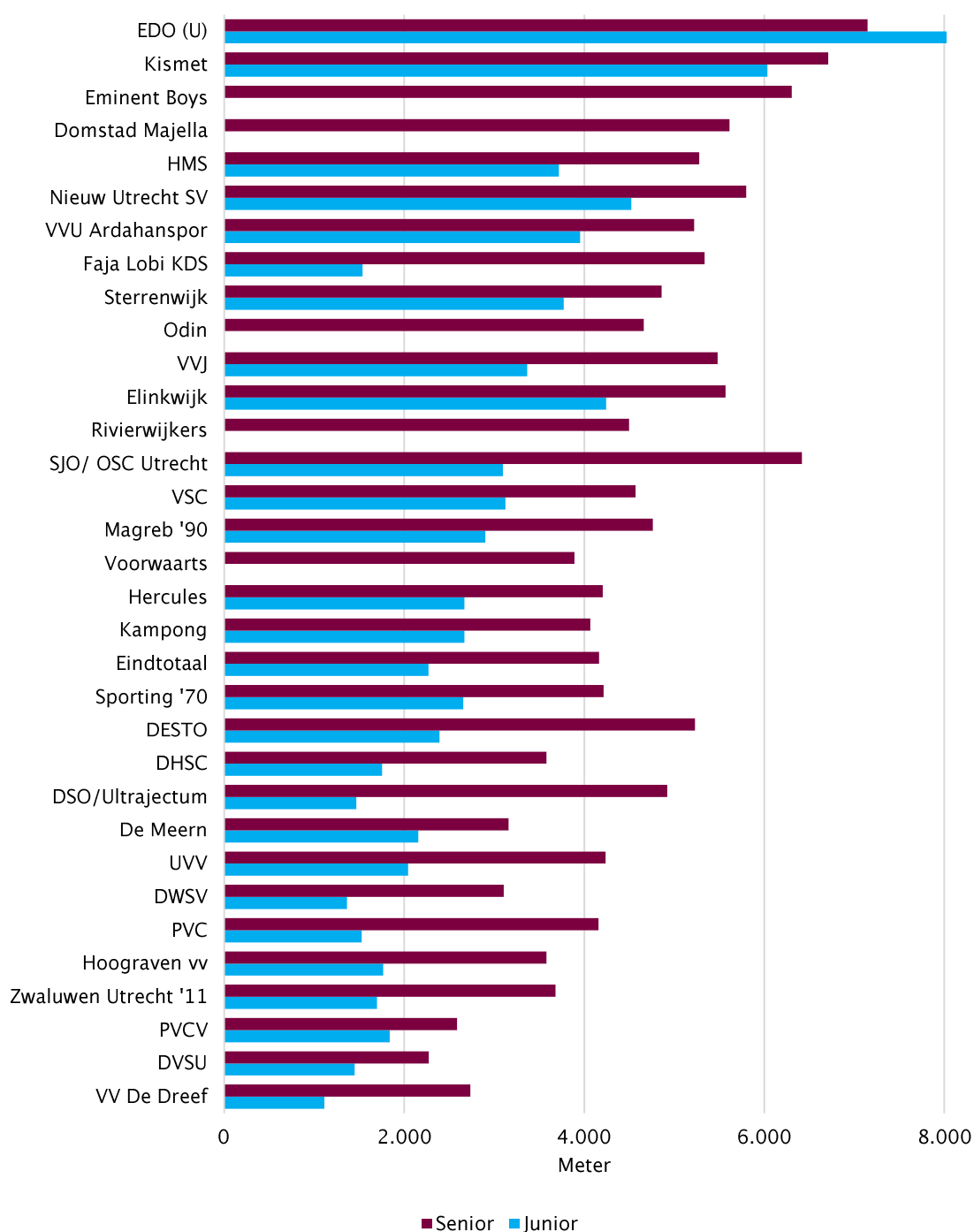
2.2 Herkomstanalyse

Van alle voetbalverenigingen is bepaald waar de leden vandaan komen en hoever zij gemiddeld naar hun vereniging moeten reizen. Deze informatie geeft inzicht in de verzorgingsgebieden van de verenigingen en biedt inzicht in hoeverre een vereniging een wijkfunctie heeft of juist leden uit de hele stad of uit randgemeenten trekt.

Reisafstand

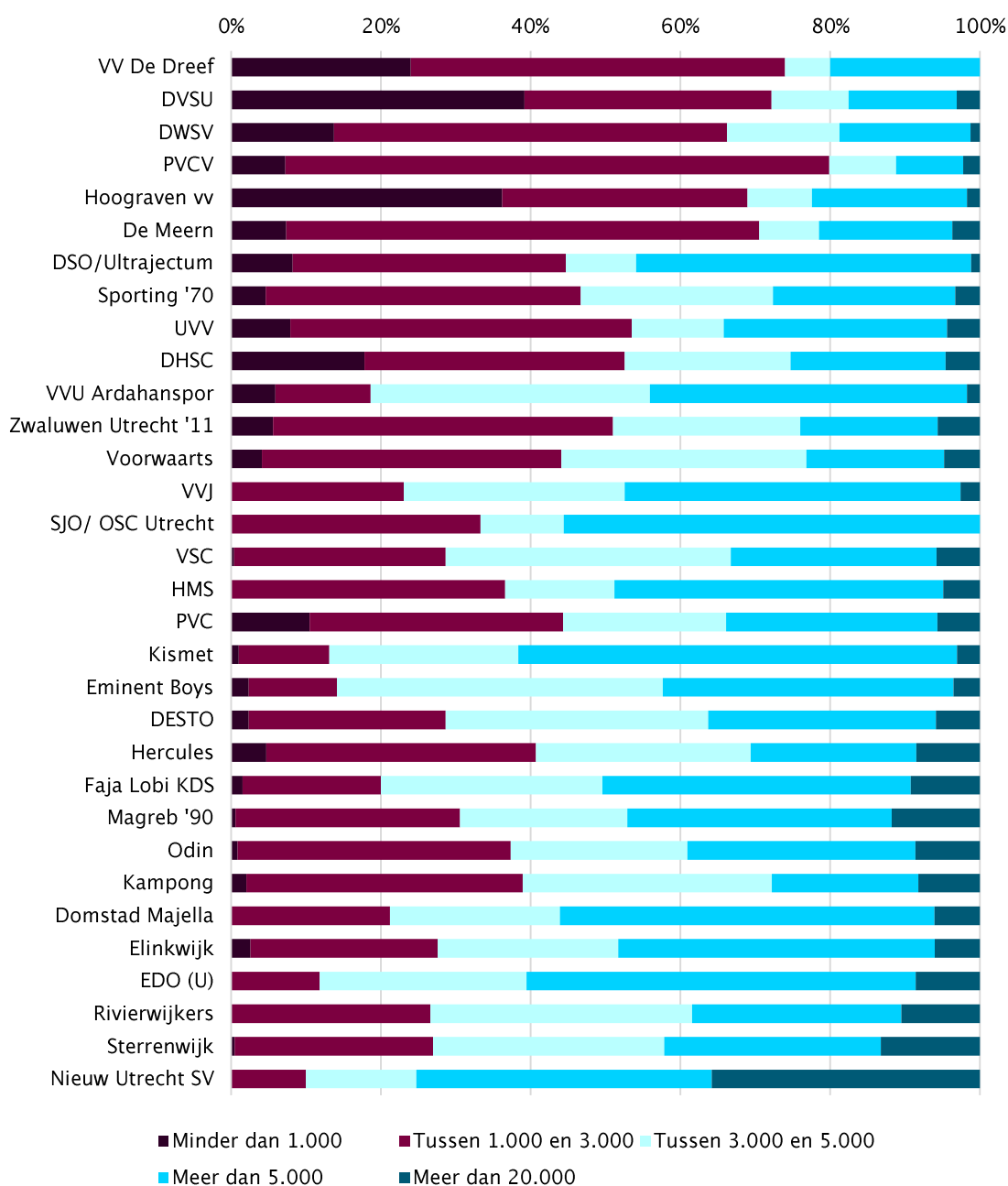
De gemiddelde reisafstand van alle voetballeden is 3,0 kilometer (waarbij de leden die meer dan 20 kilometer reizen niet zijn meegenomen in de berekening). De leden van EDO (U) reizen met bijna 7,5 kilometer het verste van alle verenigingen, terwijl de leden van De Dreef met ruim 1.500 meter gemiddeld het minst ver hoeven te reizen (figuur 2.2).

Figuur 2.2 gemiddelde afstand per vereniging (uitgezonderd leden met reisafstand > 20 km), uitgesplitst naar leeftijdscategorie

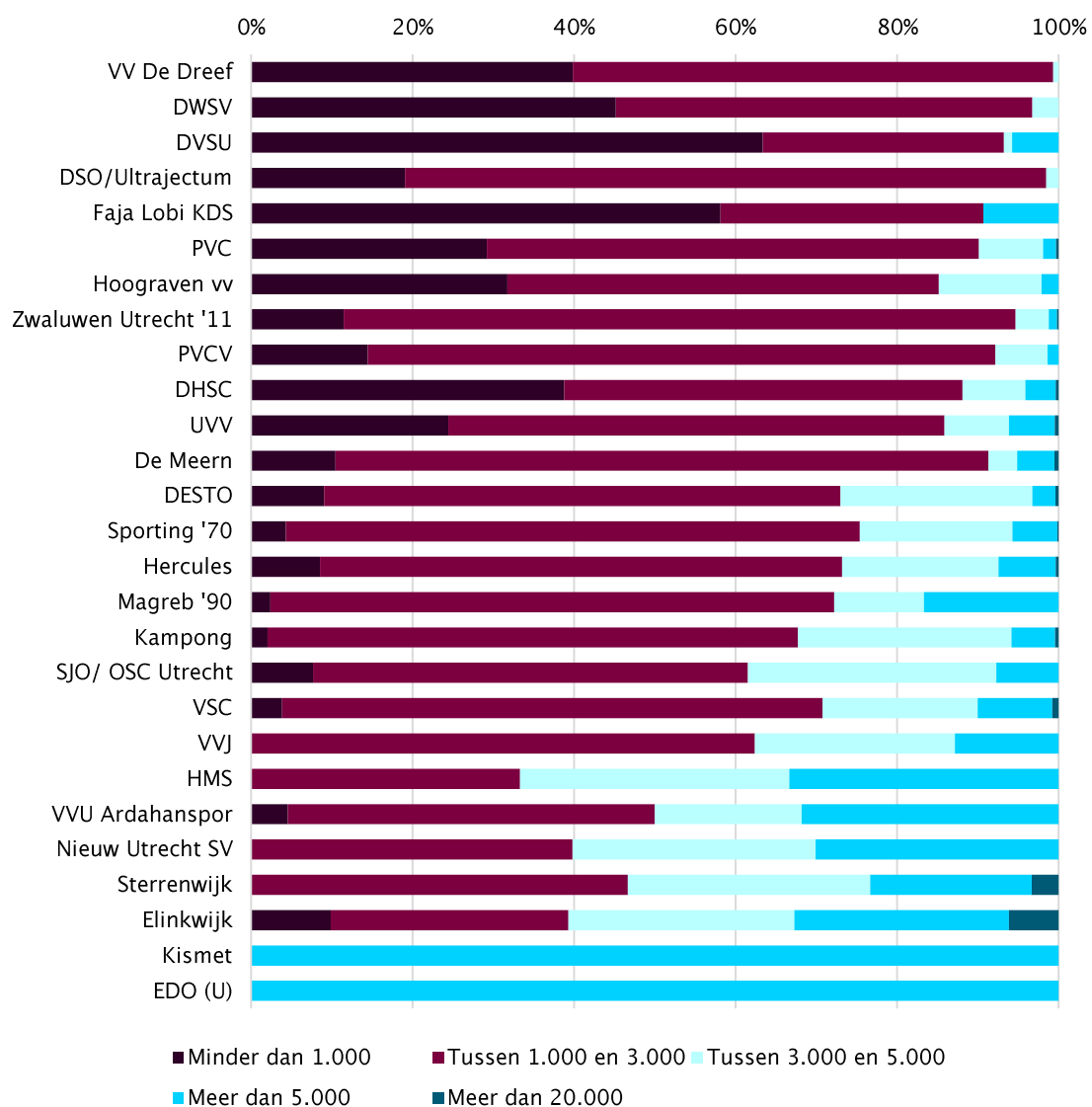

Gemiddeld woont 14,4 procent van de Utrechtse voetballers binnen één kilometer van zijn of haar vereniging (figuur 2.3). DVSU heeft relatief de meeste leden die maximaal één kilometer hoeven te reizen (59,4%), terwijl er ook zes verenigingen zijn die nog geen één procent van haar leden zo dichtbij heeft wonen. Kijken we naar het verschil tussen de senioren en junioren dan zien we dat, zoals verwacht, junioren veel vaker dichtbij hun voetbalvereniging wonen dan de senioren (figuur 2.3; figuur 2.4).

Figuur 2.3 Samenstelling senioren voetballedenbestand, afstand vanaf woonhuis tot vereniging (procenten)

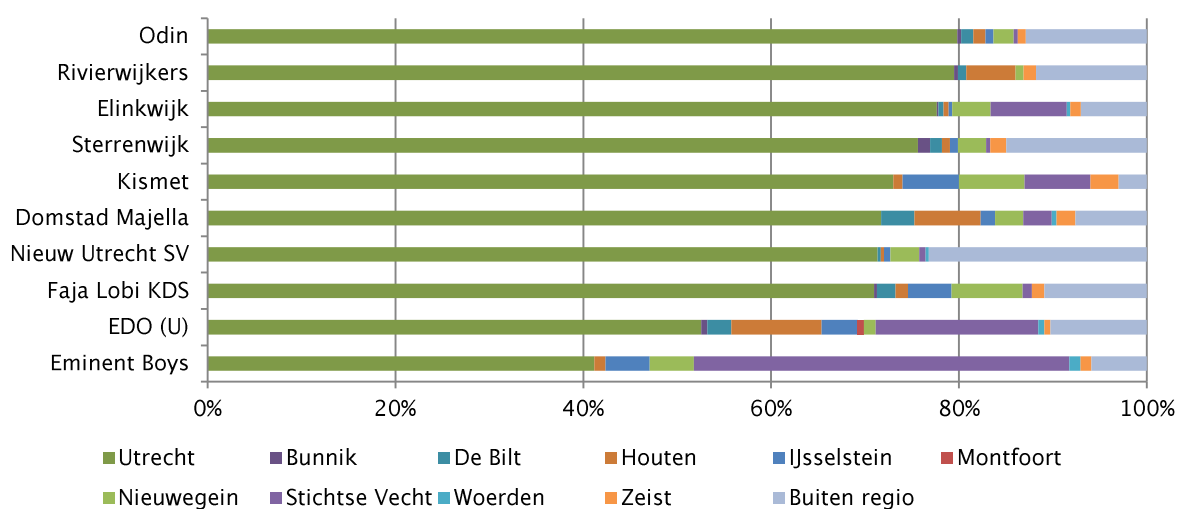
Figuur 2.4 Samenstelling junioren voetballedenbestand, afstand vanaf woonhuis tot vereniging (procenten)

Herkomst

Van alle voetbalverenigingen in Utrecht komt 88,4 procent van de leden uit de gemeente zelf (tabel 2.10). De meeste voetballers wonen in de wijk Vleuten-De Meern, gevolgd door Noord-Oost en Leidsche Rijn (kaart 1 in bijlage 3). Uit de wijk Binnenstad komen de minste voetballers. De herkomst van de leden verschilt sterk per vereniging. Van 22 verenigingen komt meer dan 80 procent van de leden uit de gemeente zelf. Van de overige verenigingen komt meer dan 20 procent van buiten de gemeente (figuur 2.5). Om inzicht te krijgen waar deze leden vandaan komen, is in tabel 2.10 een overzicht opgenomen van de herkomst van de leden van alle verenigingen.

Figuur 2.5 Herkomst leden van verenigingen met meer dan 20% leden afkomstig van buiten Utrecht

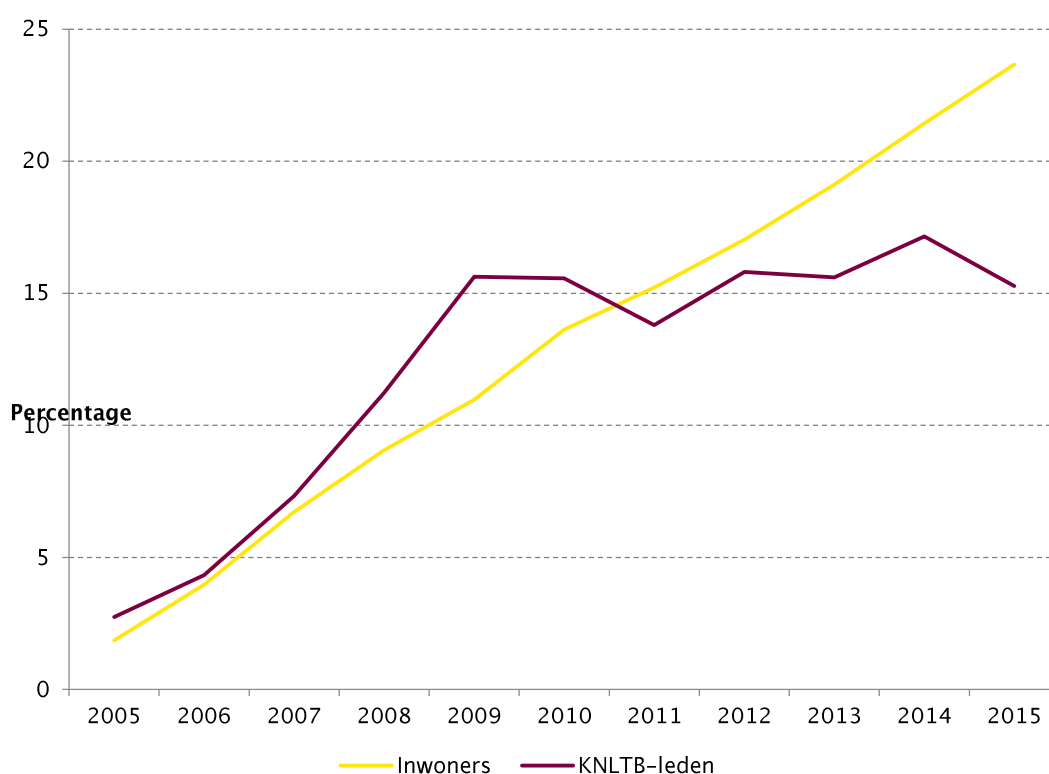
Tabel 2.10 Samenstelling voetbalbestand, naar herkomst (in procenten)

Voetbalvereniging	Wijken										Gemeente Utrecht	Buiten gemeente
	West	Noordwest	Overvecht	Noordoost	Oost	Binnenstad	Zuid	Zuidwest	Leidsche Rijn	Vleuten-De Meern		
DESTO	0,8	1,4	0,7	0,4	0,0	0,0	0,7	0,8	58,8	29,7	93,5	6,5
DHSC	6,3	39,5	16,9	4,8	5,3	3,2	3,3	4,9	2,3	2,4	88,9	11,1
Domstad Majella	6,6	12,6	5,6	6,6	13,6	4,5	9,1	8,1	4,0	1,0	71,7	28,3
DSO/Ultrajectum	1,9	13,4	64,8	0,5	0,5	0,0	1,4	5,1	4,6	1,9	94,0	6,0
DVSU	0,3	0,2	1,5	1,4	1,4	1,2	79,4	8,7	0,2	0,5	94,7	5,3
DWSV	2,1	34,5	40,1	5,6	2,1	0,7	3,5	2,1	1,4	2,1	94,4	5,6
EDO (U)	7,7	10,9	10,3	5,1	3,8	1,9	1,3	5,1	1,3	5,1	52,6	47,4
Elinkwijk	4,1	39,4	16,6	2,0	0,9	0,2	1,5	5,2	5,2	2,6	77,6	22,4
Eminent Boys	2,4	15,3	3,5	1,2	2,4	3,5	2,4	2,4	1,2	7,1	41,2	58,8
Faja Lobi KDS	7,3	6,6	3,6	4,3	3,0	5,0	12,2	23,4	4,0	1,7	71,0	29,0
Hercules	2,2	5,7	14,4	55,5	3,6	3,3	2,1	2,5	0,6	0,4	90,2	9,8
HMS	5,9	14,1	30,6	5,9	0,0	0,0	7,1	14,1	5,9	2,4	85,9	14,1
Hoograven vv	0,4	0,4	0,8	0,4	1,2	1,2	56,3	33,6	1,2	1,6	97,2	2,8
Kampong	3,5	3,0	1,2	9,7	39,7	9,9	13,6	11,9	0,4	0,2	93,2	6,8
Kismet	2,0	15,0	21,0	1,0	2,0	0,0	5,0	4,0	13,0	10,0	73,0	27,0
Magreb '90	5,1	8,1	7,4	0,7	0,3	0,7	3,0	52,4	3,4	2,7	83,8	16,2
Meern De	0,9	0,9	0,2	0,1	0,1	0,3	0,4	0,9	13,8	77,2	94,8	5,2
Nieuw Utrecht SV	6,5	11,6	17,1	1,0	0,0	0,3	0,3	21,8	8,9	3,8	71,3	28,7
Odin	4,7	6,4	5,6	12,0	27,5	3,9	9,0	9,4	1,3	0,0	79,8	20,2
PVC	72,0	4,3	2,1	1,1	1,1	0,0	0,7	5,2	3,9	1,4	91,8	8,2
PVCV	0,3	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3	6,9	89,7	97,7	2,3
Rivierwijkers	10,0	13,1	3,9	9,2	8,7	10,5	7,0	12,2	3,9	0,9	79,5	20,5
SJO/ OSC Utrecht	0,0	13,6	0,0	0,0	18,2	13,6	22,7	13,6	4,5	0,0	86,4	13,6
Sporting '70	0,6	6,4	8,6	61,2	7,9	2,6	2,6	1,5	0,5	0,6	92,5	7,5
Sterrenwijk	4,3	10,3	0,4	8,1	17,5	16,2	7,7	8,1	2,1	0,9	75,6	24,4
UVV	1,4	2,1	1,2	0,0	0,0	0,0	0,5	0,8	66,0	22,5	94,5	5,5
Voorwaarts	10,5	11,1	5,4	21,6	11,7	6,3	7,0	6,0	1,3	1,3	82,2	17,8
VSC	8,0	9,1	4,3	12,5	15,2	6,6	13,2	11,8	0,9	1,8	83,5	16,5
VV De Dreef	0,5	0,5	92,6	0,5	0,0	1,0	0,0	2,0	1,0	0,5	98,5	1,5
VVJ	5,1	37,7	19,8	1,1	2,6	2,2	0,7	2,2	5,1	4,8	81,3	18,7
VVU Ardahanspor	12,1	10,0	19,3	3,6	10,7	3,6	6,4	20,7	5,0	2,1	93,6	6,4
Zwaluwen Utrecht	37,1	3,6	0,6	1,0	1,5	1,8	4,6	42,4	1,8	0,9	95,4	4,6
Utrecht	6,8	8,4	7,8	11,2	7,8	3,0	7,9	8,8	9,8	16,9	88,4	11,6

3. Tennis

Voor de berekening van de huidige situatie in de tennissport voor de gemeente Utrecht is gebruik gemaakt van de ledenaantallen van de Utrechtse tennisverenigingen, zoals deze per 30 september 2015 bekend zijn bij de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB). Het tennisledenbestand van de Utrechtse tennisverenigingen heeft tussen 2010 en 2015 een daling van bijna 2 procent meegemaakt, met respectievelijk 12.258 leden in 2010 en 12.046 leden in 2015. In deze zelfde periode is de bevolking van de gemeente Utrecht gegroeid met bijna 9 procent (figuur 3.1).

Figuur 3.1 Procentuele ontwikkeling KNLTB leden in de gemeente Utrecht afgezet tegen bevolkingsontwikkeling gemeente Utrecht 2005–2015 t.o.v. 2004

Vanwege de buitengewone ontwikkeling die de tennissport in Utrecht heeft meegemaakt, is gekozen om de toekomstige behoefte aan tennisbanen in 2020, 2025 en 2035 met twee methoden te berekenen. De bevolkingsprognose gaat uit van de ledenaantallen in 2015. Deze ledenaantallen worden verhoogd of verlaagd op basis van de verwachte bevolkingsontwikkeling tot 2020, 2025 en 2035. Hierbij is rekening gehouden met de herkomst van de leden van de verenigingen (zie bijlage 1 voor toelichting). De ledenontwikkelingsmethode gaat uit van de ontwikkeling in ledenaantallen die de tennisverenigingen tussen 2010 en 2015 heeft meegemaakt² (zie bijlage 1 voor toelichting). We rekenen door wat het

² Voor de verenigingen S.V. P.V.D.V. en C.O.V. Desto hebben we de gemiddelde ontwikkeling in de gemeente gebruikt omdat deze twee verenigingen geen duidelijke trend laten zien over de afgelopen vijf jaar waardoor geen betrouwbaar cijfer berekend kan worden.

aantal leden (en de bijbehorende behoefte aan banen) zal zijn wanneer deze ontwikkeling zich de komende jaren in dezelfde mate doorzet. Door middel van het hanteren van de bevolkingsontwikkelingsmethode en de ledenontwikkelingsmethode ontstaat een bandbreedte in de beraming van toekomstige behoefte aan tennisbanen.

De toekomstige behoefte is (voor beide methoden) gebaseerd op basis van het huidig aantal actieve tennisleden. De KNLTB hanteert een richtlijn van 50 tot 70 spelers per onverlichte baan. Indien de baan verlicht is, kan de richtlijn worden opgevoerd tot 90 spelers per baan. In Utrecht zijn alle tennisbanen verlicht waardoor een richtlijn van 90 leden kan worden gehanteerd. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat 90 spelers per baan realistisch is op het moment dat de verdeling van de leeftijdsgroepen binnen de tennisvereniging zorgt voor een goede spreiding in baanbezetting. De meeste tennisparken in Utrecht zijn geprivatiseerd en geen eigendom (meer) van de gemeente. In deze berekeningen zijn de indoorbanen in Utrecht buiten beschouwing gelaten.

3.1 Vraag-aanbodanalyse

De gemeente Utrecht telt in totaal 135 verlichte tennisbanen. Als de huidige baanbehoefte per vereniging wordt opgeteld en naast het huidige aanbod wordt gelegd, ontstaat in de gemeente een tekort van zeven banen (tabel 3.1). Er zijn echter grote verschillen tussen de verenigingen. U.L.T.V. Rhijnauwen heeft een tekort van vijf banen, terwijl vijf andere verenigingen een overschot hebben van twee banen. Als een optimale verdeling van de tennisleden over de sportparken wordt gerealiseerd, wordt het tekort verkleind tot één baan. Dit houdt in dat tennisleden van verenigingen waar in de huidige situatie een tekort is, kunnen spelen op sportparken waar nog ruimte is.

Als in de doorberekening wordt gekeken naar de bevolkingsontwikkelingsmethode, loopt het gemeentebrede tekort van zeven banen op naar een tekort van achttien banen in 2020. Deze trend zet zich voort in de jaren daarop, leidend tot een tekort van 25 tennisbanen in 2025 en een tekort van 32 tennisbanen in 2035. Bij L.T.C. Vleuten-De Meern loopt het tekort het snelste op (tabel 3.2). Als wordt gekeken naar de ledenontwikkelingsmethode in de doorberekening, verandert het tekort van zeven banen in een tekort naar één baan in 2020 en naar vier banen in 2025. Deze gemeentebrede tekorten ontstaan grotendeels door de ontwikkeling van ULTC Iduna en Oudenrijn (tabel 3.3).

En dus

Wanneer we de uitkomsten van beide prognoses bekijken, dan zijn twee verschillende uitkomsten te zien. Op basis van enkel de bevolkingsontwikkeling zal de vraag naar tennis stijgen en zal de behoefte sterk het huidige aanbod overstijgen. De trend van het dalende ledental is ook landelijk zichtbaar en wordt ook voor de komende jaren verwacht. Het scenario van de ledentalontwikkeling lijkt daarmee de beste voorspelling te geven. Dit betekent dat het huidige tekort aan banen de komende jaren gemeentebreed kleiner zal worden. Voor afzonderlijke verenigingen blijven echter wel (flinke) tekorten of overschotten zichtbaar. Dit betekent dat de verenigingen met elkaar in gesprek moeten gaan en aan het begrip samenwerking meer inhoud moeten geven. Er zal echter goed gekeken moeten worden naar de afstand van woonhuis tot vereniging, omdat leden een niet te grote afstand willen afleggen (zie §3.2 herkomstanalyse).

Tabel 3.1 Huidige behoefte aan tennisbanen

Vereniging	Aantal leden	Behoefte		Aanbod	Resultaten	
		Banen	Afgerond	Banen	Overschot (+) / tekort (-)	Afgerond
T.V. PVC	253	2,8	3	4	1,2	1
T.C. Domstad	1.560	17,3	18	16	-1,3	-2
Zuilense T.C.	315	3,5	4	5	1,5	1
L.T.C. Vechtlust	872	9,7	10	12	2,3	2
U.S.V. Hercules	546	6,1	6	6	-0,1	0
S.V. Kampong Tennis	430	4,8	5	5	0,2	0
ULTC Iduna	1.583	17,6	18	14	-3,6	-4
S.T.V.U.	396	4,4	5	4	-0,4	-1
T.C. Rijnsweerd	493	5,5	6	4	-1,5	-2
U.L.T.V. Rhijnauwen	1.197	13,3	14	9	-4,3	-5
T.V. At Risk	1.025	11,4	12	10	-1,4	-2
T.V. Attila	187	2,1	2	4	1,9	2
S.V. P.V.D.V.	522	5,8	6	8	2,2	2
C.O.V. Desto	327	3,6	4	6	2,4	2
L.T.C. Vleuten-De Meern	1.415	15,7	16	13	-2,7	-3
U.V.V.-Tennis	352	3,9	4	6	2,1	2
Oudenrijn Tennisclub	549	6,1	6	6	-0,1	0
TV Zwaluwen Utrecht 1911	205	2,3	3	3	0,7	0
Totaal Utrecht (som van sportparken)	12.227		142	135	-0,9	-7
Totaal Utrecht (optimale verdeling)		135,9	136	135		-1

Tabel 3.2 Overschotten (+) en tekorten (-) aan tennisbanen tot en met 2035 (bevolkingsontwikkelingsmethode)

Vereniging	Aanbod 2015	Prognose 2020		Prognose 2025		Prognose 2035	
	Banen	Onaf-gerond	Afgerond	Onaf-gerond	Afgerond	Onaf-gerond	Afgerond
T.V. PVC	4	1,0	1	0,9	1	0,7	1
T.C. Domstad	16	-2,6	-3	-3,5	-4	-4,8	-5
Zuilense T.C.	5	1,3	1	1,1	1	1,1	1
L.T.C. Vechtlust	12	1,7	1	1,3	1	1,1	1
U.S.V. Hercules	6	-0,6	-1	-0,8	-1	-1,0	-1
S.V. Kampong Tennis	5	0,0	0	-0,1	0	-0,4	0
ULTC Iduna	14	-4,9	-5	-5,4	-6	-5,9	-6
S.T.V.U.	4	-0,6	-1	-0,7	-1	-0,9	-1
T.C. Rijnsweerd	4	-1,6	-2	-1,8	-2	-2,1	-2
U.L.T.V. Rhijnauwen	9	-5,4	-6	-6,3	-7	-7,1	-7
T.V. At Risk	10	-2,2	-2	-2,8	-3	-3,2	-3
T.V. Attila	4	1,8	2	1,6	1	1,5	1
S.V. P.V.D.V.	8	1,4	1	0,7	0	0,1	0
C.O.V. Desto	6	1,7	1	1,0	1	0,6	1
L.T.C. Vleuten-De Meern	13	-4,6	-5	-5,8	-6	-6,7	-7
U.V.V.-Tennis	6	1,4	1	0,8	1	0,5	0
Oudenrijn Tennisclub	6	-0,8	-1	-1,2	-1	-1,5	-1
TV Zwaluwen Utrecht 1911	3	0,5	0	0,4	0	0,1	0
Totaal Utrecht (som van sportparken)	135	-12,4	-18	-20,4	-25	-27,7	-32
Totaal Utrecht (optimale verdeling)	135		-13		-21		-28

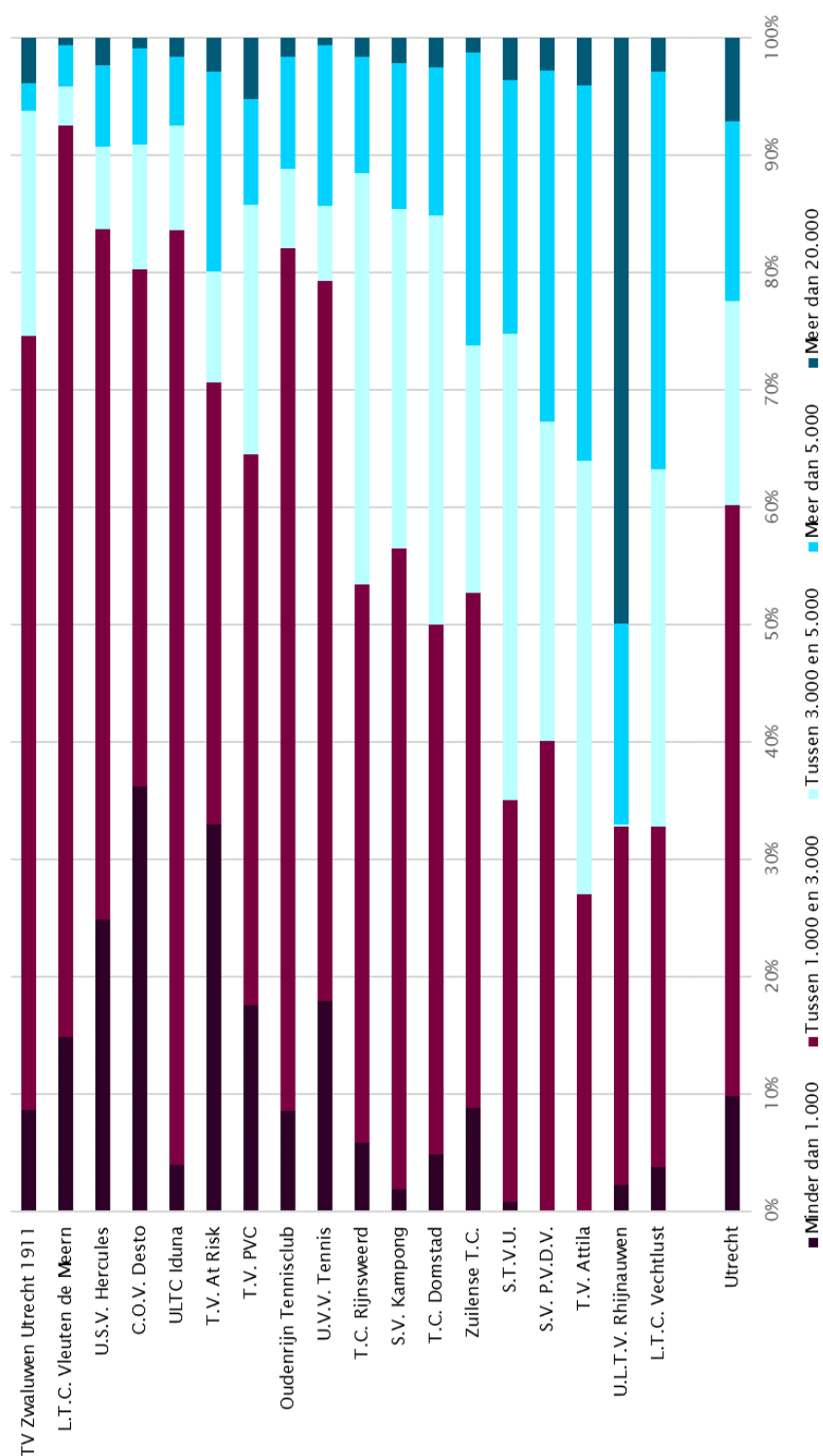
**Tabel 3.3 Overschotten (+) en tekorten (-) aan tennisbanen tot en met 2035
(ledenontwikkelingsmethode)**

Vereniging	Aanbod 2015	Prognose 2020		Prognose 2025		Prognose 2035	
	Banen	Onaf- gerond	Afgerond	Onaf- gerond	Afgerond	Onaf- gerond	Afgerond
T.V. PVC	4	1,7	1	2,1	2	2,7	3
T.C. Domstad	16	-0,7	-1	-0,1	0	1,1	1
Zuillense T.C.	5	1,4	1	1,4	1	1,2	1
L.T.C. Vechtlust	12	2,8	3	3,3	3	4,1	4
U.S.V. Hercules	6	1,2	1	2,2	2	3,7	4
S.V. Kampong Tennis	5	1,0	1	1,6	1	2,6	3
ULTC Iduna	14	-5,3	-6	-7,1	-7	-11,3	-11
S.T.V.U.	4	-0,2	0	0,1	0	0,5	0
T.C. Rijnsweerd	4	-0,8	-1	-0,2	0	0,7	1
U.L.T.V. Rhijnauwen	9	-4,0	-4	-3,7	-4	-3,2	-3
T.V. At Risk	10	-1,9	-2	-2,3	-3	-3,4	-3
T.V. Attila	4	2,1	2	2,2	2	2,5	2
S.V. P.V.D.V.	8	2,4	2	2,6	2	3,0	3
C.O.V. Desto	6	2,5	2	2,6	2	2,8	3
L.T.C. Vleuten-De Meern	13	-3,2	-3	-3,7	-4	-4,6	-5
U.V.V.-Tennis	6	2,5	2	2,8	3	3,4	3
Oudenrijn Tennisclub	6	-2,2	-2	-5,0	-5	-14,0	-14
TV Zwaluwen Utrecht 1911	3	0,9	1	1,1	1	1,4	1
Totaal Utrecht (som van sportparken)	135	0,3	-3	-0,2	-4	-6,8	-13
Totaal Utrecht (optimale verdeling)	135		0		0		-7

3.2 Herkomstanalyse

Tennis is een sport die gebaat is bij een sterke verbinding met de wijk. Tennisleden zijn slechts beperkt bereid om grotere reisafstanden af te leggen. Dit wordt mede veroorzaakt door de karakter van de sport (laagdrempeligheid). Daartegenover staan enkele verenigingen met een zeer grote aantrekkingskracht. Potentiële tennisleden wachten totdat zij lid kunnen worden van deze verenigingen en worden in de tussentijd niet bij een andere vereniging lid.

De herkomstanalyse van het tennisledenbestand wijst uit dat 60 procent van de tennisleden van de Utrechtse verenigingen op minder dan drie kilometer van de tennisvereniging woont. Er zijn onder de verenigingen echter grote verschillen (figuur 3.2). De gemiddelde afstand van leden van Utrechtse tennisverenigingen tot hun vereniging is 3.800 meter. De leden van L.T.C. Vechtlust wonen gemiddeld met 4.650 meter het verste weg van hun vereniging. De leden van TV Zwaluwen wonen gemiddeld met 2.000 meter het dichtste bij hun vereniging. Verder wijst de analyse uit dat 17,3 procent van de tennisleden woonachtig is in de wijk Noord-Oost, terwijl slechts 1,7 procent woonachtig is in de wijk Overvecht. Onder de verenigingen zijn echter grote verschillen (tabel 3.4). L.T.C. Vleuten-De Meern heeft met een ledenbestand waarvan ruim 80 procent uit Vleuten-De Meern komt een sterke wijkfunctie, terwijl de leden van S.T.V.U. en T.V. Attila relatief verspreid over de Utrechtse wijken wonen. Opvallend is het relatief lage percentage leden van L.T.C. Vechtlust dat uit de gemeente Utrecht komt. 23 procent van de leden van L.T.C. Vechtlust komt uit de gemeente Stichtse Vecht.

Figuur 3.2 Samenstelling tennislidenbestand, naar afstand van woonhuis tot vereniging

(%)

Tabel 3.4 Samenstelling tennislidenbestand, naar afstand van woonhuis tot vereniging (%)

Tennisvereniging	West	Noord- West	Overvecht	Noord-Oost	Oost	Binnenstad	Zuid	Zuid-West	Leidsche Rijn	Vleuten- De Meern	Gemeente Utrecht	Buiten gemeente
C.O.V. Desto	1,5	0,9	1,2	0,0	0,3	0,3	0,0	0,6	63,2	24,7	92,6	7,4
L.T.C. Vechtlust	6,3	24,4	9,0	12,4	2,6	3,3	1,0	3,4	3,7	2,9	69,2	30,8
L.T.C. Vleuten-De Meern	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	14,8	80,9	97,0	3,0
Oudenrijn Tennisclub	0,6	0,0	0,2	0,0	0,0	0,4	0,0	0,2	13,7	74,6	89,7	10,3
S.T.V.U.	3,4	6,7	1,0	14,7	32,7	7,2	9,3	9,0	1,0	0,3	85,3	14,7
S.V. Kampong	3,6	3,4	1,7	15,2	42,9	11,6	3,6	8,5	0,0	0,4	90,9	9,1
S.V. P.V.D.V.	4,6	2,6	0,4	2,6	1,5	1,7	2,8	4,1	36,5	29,7	86,3	13,7
T.C. Domstad	40,4	6,6	1,2	7,6	5,5	5,8	5,1	12,8	5,1	2,9	93,0	7,0
T.C. Rijnsweerd	2,4	3,6	0,6	14,4	51,4	9,9	2,6	5,9	0,2	0,8	91,9	8,1
T.V. At Risk	2,3	2,8	1,2	4,0	5,1	3,8	58,3	8,2	1,6	0,9	88,1	11,9
T.V. Attila	14,0	7,0	2,5	7,0	6,5	2,0	7,5	28,5	4,5	6,5	86,0	14,0
T.V. PVC	51,5	14,6	4,1	2,2	1,9	1,5	1,1	6,0	4,1	2,2	89,2	10,8
TV Zwaluwen	12,4	4,8	1,0	10,5	1,9	4,3	2,4	56,0	1,9	0,0	95,2	4,8
U.L.T.V. Rhijnauwen	1,9	1,3	0,3	11,8	45,6	10,5	2,7	3,4	0,6	0,7	78,8	21,2
U.S.V. Hercules	0,4	0,9	2,0	79,1	4,6	1,8	1,2	0,2	0,0	0,0	90,1	9,9
U.V.V. Tennis	1,1	0,8	1,4	0,3	0,6	0,8	0,0	0,6	50,1	34,5	90,2	9,8
ULTC Iduna	1,7	1,6	1,5	63,0	16,8	4,4	0,7	1,4	0,3	0,4	91,8	8,2
Zuilen T.C.	3,8	56,5	4,1	5,4	1,6	0,0	0,6	0,9	0,9	6,0	79,8	20,2
Utrecht	8,5	6,0	1,7	17,3	13,6	4,5	6,9	5,8	8,0	15,6	87,9	12,1

4. Hockey

Uit de ruimteonderzoeken die door het Mulier Instituut in 2006 en 2012 zijn uitgevoerd, is duidelijk geworden dat de capaciteit voor de hockeysport in Utrecht een groot knelpunt vormt in het sportaccommodatiebeleid. De hockeysport heeft de laatste jaren een flinke groei meegemaakt. Daardoor is er behoefte aan ruimte voor de hockeysport. Dit vraagt enerzijds om regionale analyses die de gemeentegrenzen overstijgen en anderzijds om een aparte berekeningswijze bij het ramen van de toekomstige behoefte. De bespreking van de resultaten in dit hoofdstuk zijn gericht op de hockeyverenigingen gevestigd binnen de grenzen van de gemeente Utrecht. Voor een bredere regionale analyse verwijzen wij naar het regionale onderzoeksrapport van het Mulier Instituut (Wezenberg-Hoenderkamp & Schadenberg 2016, verschijningsdatum september 2016).

Voor de berekening van de ruimtebehoefte voor de hockeysport in Utrecht, is gebruikgemaakt van het aantal teams en aantal velden van de hockeyverenigingen in de regio Utrecht. Eén van deze hockeyverenigingen is UNO. UNO is in 2015, onder de naam UWHC, begonnen als een initiatief van ouders om kinderen die op een wachtlijst bij een andere hockeyclub stonden, te laten hockeyen. De trainingen van UNO vinden plaats op de voetbalvelden van USV Hercules. Vanaf het seizoen 2016/2017 zal UNO verhuizen naar de velden van Sportcentrum Olympos, waar tevens studentenhockeyvereniging USHC is gevestigd. Een andere hockeyvereniging is Rijnvliet, dat in het seizoen 2016/2017 start. Nog niet alle teams die uiteindelijk competitie gaan spelen, zijn bekend bij de KNHB, waardoor de uiteindelijke veldbehoefte hoger zal uitvallen dan nu berekend. Rijnvliet beschikt op het moment over twee velden, maar voor 2020 zal een derde veld gerealiseerd zijn.

De planningsnorm die is gebruikt om de huidige en toekomstige behoefte aan hockeyvelden te bepalen wijkt af van de normen die in het Handboek Sportaccommodaties zijn opgenomen en zijn afgesproken door NOC*NSF en VSG. De hockeybond is voornemens om een nieuwe norm in dit handboek te laten opnemen en in dit onderzoek wordt deze nieuwe norm alvast toegepast. Deze nieuwe norm sluit beter aan bij de praktijk, waardoor de uitkomsten van de vraag-aanbodanalyses realistische uitkomsten geven. De planningsnorm voor hockey staat in bijlage 1 beschreven.

Vanwege de buitengewone ontwikkeling die de hockeysport in Utrecht heeft meegemaakt, is gekozen om de toekomstige behoefte aan hockeyvelden in 2020, 2025 en 2035 met twee methoden te berekenen. De bevolkingsontwikkelingsmethode gaat uit van de teamaantallen in 2015. Deze teamaantallen worden verhoogd of verlaagd met de verwachte bevolkingsontwikkeling tot 2020, 2025 en 2035. Hierbij is rekening gehouden met de herkomst van de ledenbestanden van de verenigingen (zie bijlage 1 voor toelichting). De ledenontwikkelingsmethode gaat uit van de ontwikkeling in ledenaantallen die de hockeyverenigingen tussen 2010 en 2015 hebben meegemaakt (zie bijlage 1 voor toelichting). Deze ontwikkeling wordt naar de toekomst doorgetrokken. Door middel van het hanteren van twee methoden ontstaat een bandbreedte in de beraming van toekomstige behoefte aan hockeyvelden waarbinnen de hockeysport zich zal ontwikkelen.

4.1 Vraag-aanbodanalyse

Huidige situatie

In tabel 4.1 is de huidige wedstrijdveldbehoefte van de verenigingen, zoals die op basis van het huidige aantal teams bekend is, weergegeven. Een belangrijk gegeven bij de huidige situatie is dat bij het aannemen van nieuwe leden in de afgelopen jaren, veel hockeyverenigingen rekening hebben gehouden

met de doorstroming binnen de jeugdteams. De KNHB moedigt verenigingen aan om bij het aannemen van nieuwe leden een duurzame doorstroming als doel te hebben. Op deze manier moet voorkomen worden dat in de toekomst (grote) veldtekorten ontstaan door het aannemen van te veel jongste jeugdteams die ten opzichte van junioren- en seniorenteams relatief weinig veldbehoefte hebben. Dit houdt in dat waar in de huidige situatie bij sommige verenigingen ruimte wordt geconstateerd voor meer (norm)teams, deze ruimte gereserveerd is voor de doorstroming van het huidig aantal teams. Daarnaast is er alleen gekeken naar de wedstrijdcapaciteit. De trainingscapaciteit kan echter ook een beperkende factor zijn voor een optimale sportbeleving. Indien zich de situatie voordoet dat een vereniging een volledige wedstrijdbezetting in het weekend realiseert, komt deze vereniging in de knel met de veldbeschikbaarheid voor (doordeweekse) trainingen. Extra nieuwe teams moeten worden toegevoegd aan de beperkte trainingsuren doordeweeks. Veel verenigingen trainen met de jongste jeugd al in het weekend.

Tabel 4.1 Vraag-aanbodanalyse hockey in de gemeente Utrecht, huidige situatie

Vereniging	Aantal normteams			Aanbod velden	Overschot (+) / tekort (-) (vertaald naar zandvelden)		
	za	zo	totaal		max	za	zo
Kampong	82	89	171	9,0	0,5	1,1	0,5
Zwaluwen	19,5	19	38,5	2,0	0,2	0,2	0,2
Fletiomare	78,5	20	98,5	5,5	-1,0	-1,0	2,4
UNO	2,5	0	2,5	-	-0,2	-0,2	-
Rijnvliet	15,5	0	15,5	2,0	0,5	0,5	1,9
Totaal	198	128	326	18,5	0,0	0,6	5

Fletiomare heeft een tekort van één veld, voornamelijk veroorzaakt door de onevenwichtige verdeling tussen zaterdag- en zondagteams. Op zondag worden ruim twee velden niet gebruikt, terwijl er op zaterdag ruimtegebrek is. UNO heeft nu geen velden, maar gaat volgend jaar op zaterdag spelen op de velden van Sportcentrum Olympos. Het aantal leden van Rijnvliet, de vereniging die in seizoen 2016-2017 van start gaat, is momenteel nog niet helemaal bekend. De uiteindelijke behoefte zal hoger zijn dan nu berekend. Het geplande derde veld zal voor deze vereniging dan ook zeker nodig zijn. Kampong en Zwaluwen hebben op het moment genoeg velden om alle teams op te laten spelen.

Toekomstige situatie

Bevolkingsontwikkelingsmethode

Als wordt gekeken naar de bevolkingsontwikkelingsmethode in de doorberekening, neemt het tekort bij Fletiomare tot 2035 toe tot een tekort van ruim drie velden (tabel 4.2). Op zondag blijft bij deze vereniging een overcapaciteit bestaan van drie velden. De evenwichtssituatie bij Zwaluwen verandert in een tekort van twee velden op zaterdag, terwijl op zondag de capaciteit precies voldoet. Kampong krijgt te maken met een tekort van één veld op zaterdag, terwijl op zondag een lichte overcapaciteit ontstaat (0,3 veld). Wanneer UNO op zaterdag van de velden bij USHC gebruik blijft maken, houdt USHC op zondag een tekort van één veld. Rijnvliet lijkt op basis van de prognose naast een derde ook nog een vierde veld nodig te hebben, ervan uitgaande dat alle teams op zaterdag spelen. Op zondag worden de velden dan niet gebruikt.

Tabel 4.2 Vraag-aanbodanalyse hockey in de gemeente Utrecht t/m 2035, bevolkingsontwikkelingsmethode

2020

Vereniging	Aantal normteams			Totaal aanbod velden	Overschot (+) / tekort (-) vertaald naar zandvelden (onafgerond)		
	za	zo	totaal		max	za	zo
Kampong	89,5	90,7	180,2	9	0,4	0,5	0,4
Zwaluwen	36,5	20,1	56,6	2	-1,3	-1,3	0,1
Fletiomare	95,4	22,4	117,7	5,5	-2,3	-2,3	2,1
UNO	10,6	-	10,6	0	-0,9	-0,9	-
Rijnevliet	34,6	-	34,6	3	-1,0	-0,1	2,9
Totaal	266,6	133,2	399,7	19,5	-5,1	-4,1	5,5

2025

Vereniging	Aantal normteams			Totaal aanbod velden	Overschot (+) / tekort (-) vertaald naar zandvelden (onafgerond)		
	za	zo	totaal		max	za	zo
Kampong	95,3	91,7	187,0	9	-0,0	-0,0	0,3
Zwaluwen	39,4	20,6	60,0	2	-1,5	-1,5	0,1
Fletiomare	103,0	24,1	127,2	5,5	-2,9	-2,9	1,9
UNO	11,5	-	11,5	0	-1,0	-1,0	-
Rijnevliet	36,8	-	36,8	3	-0,4	-0,4	2,9
Totaal	286,0	136,4	422,5	19,5	-5,8	-5,8	5,2

2035

Vereniging	Aantal normteams			Totaal aanbod velden	Overschot (+) / tekort (-) vertaald naar zandvelden (onafgerond)		
	za	zo	totaal		max	za	zo
Kampong	103,0	91,0	194,0	9	-0,7	-0,7	0,3
Zwaluwen	42,9	21,1	64,0	2	-1,8	-1,8	0,0
Fletiomare	109,2	24,1	133,3	5,5	-3,4	-3,4	1,8
UNO	12,2	-	12,2	0	-1,0	-1,0	-
Rijnevliet	39,1	-	39,1	3	-0,7	-0,7	2,9
Totaal	306,4	136,2	442,6	19,5	-7,6	-7,6	5,0

Ledenontwikkelingsmethode

Naast de prognose op basis van de bevolkingsontwikkeling, is de ledenontwikkeling van de verenigingen tussen 2010 en 2015 gebruikt om een prognose te doen voor de behoefte in 2020 (tabel 4.5). Voor de verenigingen UNO, Rijnevliet en Zwaluwen is de regionale ledenontwikkeling gebruikt omdat deze verenigingen relatief jong zijn. Omdat de hockeysport de afgelopen vijf jaar enorm is gegroeid, wordt door toepassing van deze zelfde groei reeds in 2020 een groot tekort aan hockeyvelden verwacht. Het wordt dan ook niet zinvol geacht om een verdere doorrekening te maken omdat eerst moet worden bekeken hoe de ledenaantallen zich de komende jaren gaan (of zouden kunnen) ontwikkelen.

De ontwikkeling van de leden bij de Utrechtse verenigingen Kampong en Fletiomare wijkt af van de gemiddelde regionale groei (tabel 4.3). Fletiomare laat bij de jeugd een grotere groei zien (+44% t.o.v. +28%), terwijl Kampong juist een bovenregionaal gemiddelde groei bij de senioren laat zien (+21% t.o.v. +5%).

Tabel 4.3 Ontwikkeling ledenaantal hockey 2015 ten opzichte van 2010

Vereniging	Junioren	Senioren
Fletiomare	+44%	+1%
Kampong	+26%	+21%
Regio	+28%	+5%

De toepassing van bovenstaande groeipercentages bij de Utrechtse verenigingen levert voor 2020 een totaal tekort op van bijna acht hockeyvelden, ervan uitgaande dat UNO op zaterdag gebruik gaat maken van de velden bij USHC (tabel 4.4). Fletiomare krijgt een tekort van bijna vier velden, terwijl Kampong en Zwaluwen beiden ruim één veld tekort komen. Bij Rijnvliet treedt een klein tekort op.

Tabel 4.4 Vraag-aanbodanalyse hockey in de gemeente Utrecht t/m 2020, ledenontwikkelingsmethode

Vereniging	Aantal normteams			Totaal aanbod velden	Overschot (+) / tekort (-) vertaald naar zandvelden (onafgerond)		
	za	zo	totaal		max	za	zo
Kampong	103,0	107,9	211,0	9	-1,1	-0,7	-1,1
Zwaluwen	41,7	20,0	61,7	2	-1,7	-1,7	0,1
Fletiomare	99,4	33,9	133,3	5,5	-3,6	-3,6	2,0
UNO	12,2	-	12,2	0	-1,0	-1,0	-
Rijnvliet	35,3	-	35,3	3	-0,2	-0,2	2,9
Utrecht	291,6	161,8	453,5	19,5	-7,6	-7,2	3,9

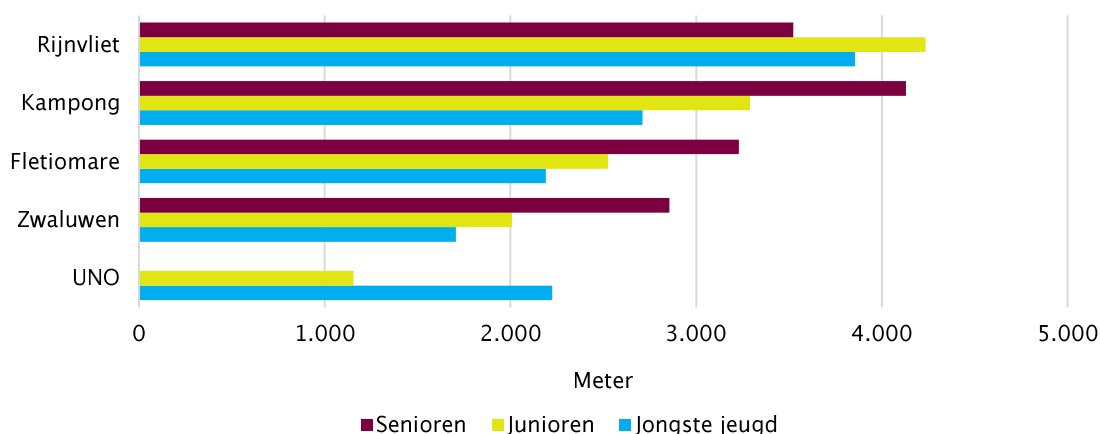
En dus

De ontwikkeling in de ledenaantallen binnen de hockeysport is de afgelopen jaren enorm geweest. Ook voor de komende jaren is het de verwachting dat deze sport populair blijft en dat de vraag naar ruimte zal blijven groeien. Dat er meer behoefte komt aan ruimte voor hockey is zeker: de doorstroming, de bevolkingsgroei, de huidige wachtlijsten en de populariteit van de sport zorgen ervoor dat meer ruimte nodig is en dat er beter gebruik gemaakt wordt van de huidige capaciteit. De regionale hockeyanalyse laat zien dat ook in de regio Utrecht de druk op de velden groot is en steeds groter wordt. Op een enkele vereniging na (Vianen, Montfoort) is er nergens ruimte over (ten tijde van de piekbelasting) (Wezenberg-Hoenderkamp & Schadenberg 2016, verschijningsdatum september 2016).

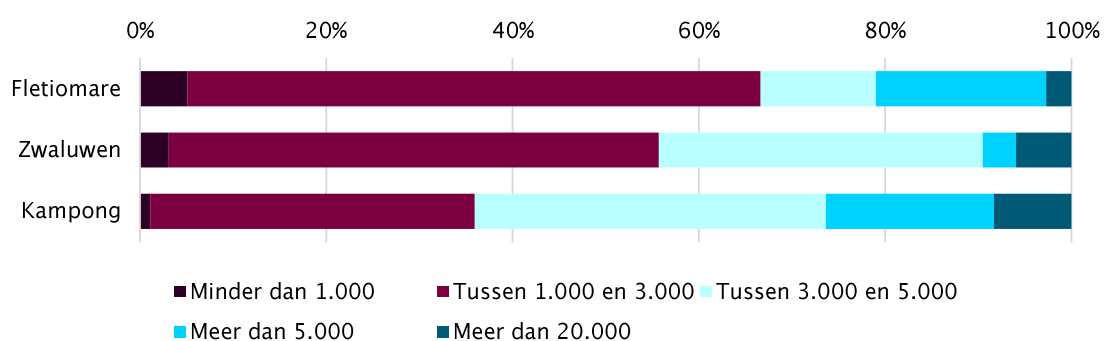
4.2 Herkomstanalyse

De herkomstanalyse van het hockeyledenbestand wijst uit dat meer dan de helft van de leden van de Utrechtse hockeyverenigingen op minder dan drie kilometer van de vereniging woont. Er zijn onder de verenigingen echter grote verschillen. Het overgrote deel van de leden van UNO en Zwaluwen woont relatief dicht bij de vereniging, terwijl de leden van Fletiomare met een gemiddelde afstand van 5.440 meter tot de vereniging relatief ver moeten reizen. Kijken we naar het verschil in reisafstand tussen de verschillende leeftijdscategorieën, dan zien we grote verschillen (figuur 4.1). De junioren en jongste jeugd wonen veel vaker in de buurt van hun hockeyvereniging, ruim 73 procent woont binnen drie kilometer, terwijl dat maar voor 39 procent van de senioren geldt.

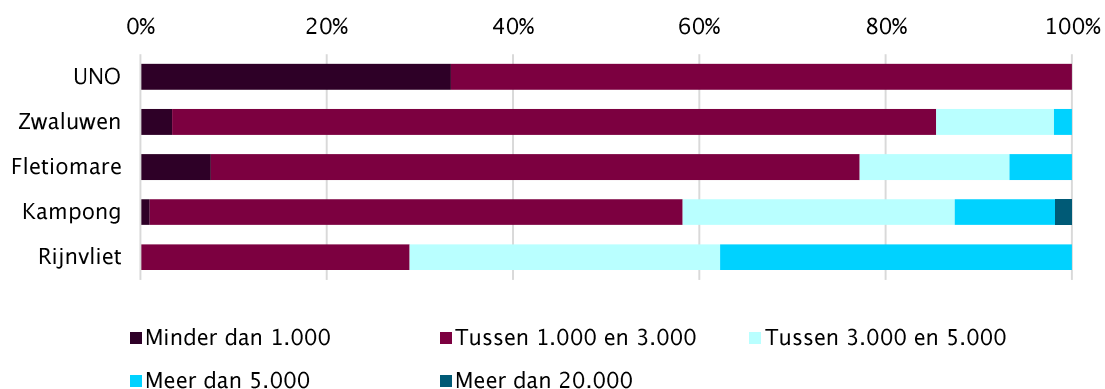
Figuur 4.1a Gemiddelde afstand hockeyleden per vereniging uitgesplitst naar leeftijdscategorie

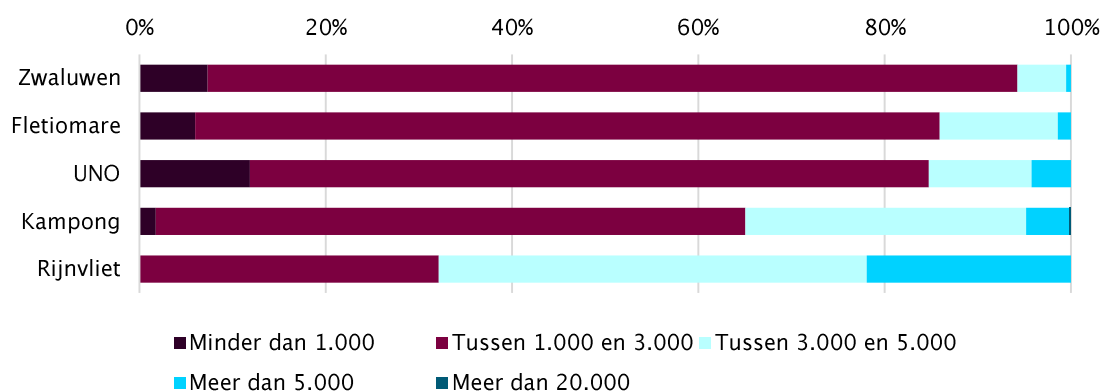
Figuur 4.1b Afstand senioren hockeyleden tot hun vereniging (in meters)

Figuur 4.1c Afstand junioren hockeyleden tot hun vereniging (in meters)

Figuur 4.1d Afstand jongste jeugd hockeyleden tot hun vereniging (in meters)

De Utrechtse hockeyverenigingen hebben een duidelijke scheiding in verzorgingsgebied. De leden van Fletiomare en Rijnvliet komen veelal uit de wijken Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern, de leden van Kampong veelal uit Oost, de leden van UNO veelal uit Noord-Oost, en de leden van Zwaluwen veelal uit West (tabel 4.5). De leden van Fletiomare die niet uit Utrecht komen, komen voornamelijk uit Woerden en Stichtse Vecht. Kampong trekt relatief veel leden vanuit omliggende gemeenten, zoals Bunnik, De Bilt en Zeist. Ruim 5,5 procent van de leden komt nog van buiten de omliggende gemeenten vandaan. UNO, Rijnvliet en Zwaluwen hebben weinig leden uit omliggende gemeenten, UNO heeft bijna alleen maar leden uit Utrecht zelf.

Tabel 4.5 Herkomst leden Utrechtse hockeyverenigingen

Hockey- vereniging	West	Noord -West	Over - vecht	Noord- Oost	Oost	Binnen -stad	Zuid	Zuid- West	Leidsche Rijn	Vleuten- De Meern	Buiten gemeente
Fletiomare	2,3	0,8	0,0	0,5	0,2	0,4	0,1	0,5	30,8	59,4	5,1
Kampong	4,3	3,2	0,5	19,3	35,8	10,6	4,7	5,5	1,0	0,8	14,4
Rijnvliet	5,6	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	1,7	41,7	48,6	1,7
UNO	0,0	3,3	2,5	77,7	9,1	2,5	0,0	3,3	0,8	0,0	0,8
Zwaluwen	42,8	7,7	0,5	6,7	6,2	6,2	3,4	19,1	2,9	0,6	3,7
Gemeente Utrecht	8,7	2,9	0,3	11,9	18,4	6,1	2,8	5,5	12,6	21,6	9,2

Als we kijken in hoeverre hockeyers uit Utrecht bij een vereniging in Utrecht of in omliggende gemeenten hockeyen, dan ontstaat tabel 4.6. Het ledenbestand van de hockeyverenigingen Voordaan, Phoenix, Schaerweijde, SCHC, Nieuwegein, Montfoort en Maarssen bestaat voor meer dan 10 procent uit leden uit de gemeente Utrecht. Van de vereniging Voordaan, gelegen in de gemeente De Bilt, komt zelfs meer dan de helft van de leden uit de Gemeente Utrecht (tabel 4.6).

Tabel 4.6 Aandeel Utrechtse hockeyers per vereniging (percentage)

Vereniging	Gemeente	Totaal aantal leden	Leden uit Utrecht	Percentage uit Utrecht
UNO	Utrecht	121	120	99%
Rijnvliet	Utrecht	288	283	98%
Zwaluwen	Utrecht	817	787	96%
Fletiomare	Utrecht	1.977	1.876	95%
Kampong	Utrecht	3.011	2.577	86%
USHC	Utrecht	613	510	83%
Voordaan	De Bilt	1.743	1.025	59%
Phoenix	Zeist	1.439	246	17%
Schaerweijde	Zeist	1.783	267	15%
SCHC	De Bilt	2.015	270	13%
Nieuwegein	Nieuwegein	868	115	13%
Montfoort	Montfoort	492	65	13%
Maarssen	Stichtse Vecht	1.357	158	12%
Shinty	Utrechtse Heuvelrug	1.012	68	7%
Ijsseloever	Ijsselstein	1.158	46	4%
Kromme Rijn	Bunnik	329	10	3%
Houten	Houten	1.497	34	2%
Woerden	Woerden	931	13	1%
Vianen	Vianen	392	4	1%
Eindtotaal		21.555	8.191	38%

5. Korfbal

Voor het berekenen van de ruimtebehoefte voor korfbal in Utrecht is gebruikgemaakt van teamaantallen en veldaantallen van Synergo, HKC en Fiducia. Korfbalvereniging Vogel speelt op de velden van OVVO in Maarssen.

Voor korfbal geldt met ingang van seizoen 2014-2015 een nieuwe planningsnorm. Voor huidige kunstgrasvelden gelden overgangsregels tot renovatie en realisatie van nieuwe velden plaatsvindt. Per competitiecategorie geldt een eigen belastingcoëfficiënt om het aantal normteams te bepalen. Voor senioren, A- en B-jeugd is deze belastingcoëfficiënt 1,0, voor C- en D-jeugd 0,625 en voor E- en F-jeugd 0,40. In de nieuwe situatie geldt dat volgens de planningsnorm van NOC*NSF een vereniging recht heeft op een basisvoorziening van twee velden van 24 x 44 meter (speelveld heeft een afmeting van 20 x 40 meter). Afhankelijk van het aantal normteams wordt berekend of een vereniging meer of minder velden nodig heeft. Voor kunstgras geldt dat wanneer een zaterdagvereniging (zoals HKC en Fiducia) meer dan veertien normteams heeft, een derde veld nodig is. Voor zondagverenigingen (zoals Synergo, dat ook op zondag speelt) is vanaf 21 normteams een derde veld nodig.

Kijken we naar het aantal normteams voor de drie korfbalverenigingen in Utrecht dan zien we dat op basis van de bevolkingsprognose de verwachting is dat Synergo van 25 normteams in 2015 naar 31 normteams in 2035 gaat. HKC stijgt naar verwachting van 13 naar 16 normteams en Fiducia van 16 naar 20 normteams (tabel 5.1). Omdat Synergo op zaterdag en zondag speelt, hebben ze drie speelvelden van 40 x 20 meter (+ uitloop) nodig. Deze behoefte blijft tot 2035 gelijk. HKC heeft nu nog twee speelvelden van 40 x 20 meter (+ uitloop) nodig, maar vanaf 2025 kan de vereniging volgens de prognose boven de 14 normteams uitkomen en dus een extra speelveld nodig hebben. Andere oplossing is dat enkele wedstrijden op zondag worden gespeeld. Fiducia heeft, als zaterdagvereniging, behoefte aan drie speelvelden en in deze behoefte treedt tot 2035 geen verandering op. Tabel 5.2 vat de resultaten voor korfbal samen.

Tabel 5.1 Aantal teams en normteams per vereniging tot en met 2035

	Sportpark	Vereniging	Senioren	AB	CD	EF	Aantal teams	Aantal normteams
2015	Loevenhoutsedijk	Synergo	12	5	7	9	33	24,98
	Hoograven	HKC	5	3	4	6	18	12,90
	Fletiomare-Oost	Fiducia	6	4	6	6	22	16,15
		Vogel	2*					
		Totaal	23	12	17	21	73	54,03
2020	Loevenhoutsedijk	Synergo	12,9	5,6	7,9	9,6	36,1	27,32
	Hoograven	HKC	5,4	3,4	4,5	6,4	19,7	14,14
	Fletiomare-Oost	Fiducia	6,5	4,5	6,8	6,4	24,1	17,75
		Totaal	24,7	13,5	19,2	22,5	79,9	59,22
2025	Loevenhoutsedijk	Synergo	13,7	6,1	8,5	10,1	38,3	29,10
	Hoograven	HKC	5,7	3,6	4,9	6,7	20,9	15,07
	Fletiomare-Oost	Fiducia	6,8	4,9	7,3	6,7	25,7	18,94
		Totaal	26,2	14,6	20,7	23,5	84,9	63,10
2035	Loevenhoutsedijk	Synergo	14,3	6,4	9,0	10,7	40,5	30,68
	Hoograven	HKC	6,0	3,9	5,1	7,2	22,1	15,90
	Fletiomare-Oost	Fiducia	7,2	5,1	7,7	7,2	27,2	19,99
		Totaal	27,5	15,4	21,8	25,1	89,8	66,57

* teams spelen in Maarssen bij OVVO

Tabel 5.2 Vraag-aanbod analyse korfbal tot en met 2035

	Vereniging	Aanbod	Behoefte	Overschot/tekort
2015	Synergo	1 veld 40*20 en 2 pupillenvelden 24*12	3 velden van 40*20	Ruimte tekort
	HKC	1 veld 60*30 en 1 veld 40*20	2 velden van 40*20	Conform behoefte
	Fiducia	1 veld 60*30 en 2 velden 40*20	3 velden van 40*20	Conform behoefte
2020	Synergo	1 veld 40*20 en 2 pupillenvelden 24*12	3 velden van 40*20	Ruimte tekort
	HKC	1 veld 60*30 en 1 veld 40*20	2 velden van 40*20	Conform behoefte
	Fiducia	1 veld 60*30 en 2 velden 40*20	3 velden van 40*20	Conform behoefte
2025	Synergo	1 veld 40*20 en 2 pupillenvelden 24*12	3 velden van 40*20	Ruimte tekort
	HKC	1 veld 60*30 en 1 veld 40*20	3 velden van 40*20	Ruimte tekort*
	Fiducia	1 veld 60*30 en 2 velden 40*20	3 velden van 40*20	Conform behoefte
2035	Synergo	1 veld 40*20 en 2 pupillenvelden 24*12	3 velden van 40*20	Ruimte tekort
	HKC	1 veld 60*30 en 1 veld 40*20	3 velden van 40*20	Ruimte tekort*
	Fiducia	1 veld 60*30 en 2 velden 40*20	3 velden van 40*20	Conform behoefte

* Wanneer enkele wedstrijden op zondag worden gespeeld, voldoen 2 speelvelden

6. Honk- en softbal

De berekeningen van de ruimtebehoefte voor de honk- en softbalsport in Utrecht zijn gedaan op basis van team- en veldaantallen van Domstad Dodgers en U.V.V., de huidige en toekomstige bevolkingscijfers en de bespelingsnormen zoals opgesteld door NOC*NSF.

Honk- en softbal in Utrecht

Momenteel bestaat bij Domstad Dodgers een evenwichtssituatie tussen de behoefte en het aanbod aan honk- en softbalvelden (tabel 6.1). Op sportpark Welgelegen kan Domstad Dodgers het seniorenhonkbal kwijt op één honkbalveld en het jeugdhonkbal en softbal op één softbalveld. Deze situatie verandert in 2020 wanneer er een tekort van één softbalveld wordt geconstateerd. Deze situatie handhaaft zich tot en met 2035. Op sportpark Paperclip beschikt U.V.V. over één honkbal-, één jeugdhonkbal-/softbalveld en één softbalveld. Deze velden zijn niet genoeg om te voldoen aan de huidige softbalveldbehoefte. Er bestaat een tekort van één softbalveld. Deze behoefte blijft constant tot 2035. Omdat er is voorzien in de omzetting van een natuurgras(voetbal)veld in een kunstgrasveld voor voetbal en softbal, zal het tekort vanaf 2017 zijn opgelost.

Tabel 6.1 Honk- en softbal in Utrecht tot en met 2035 volgens bevolkingsontwikkelingsmethode

2015	Aantal velden		Aantal normteams		Behoefte aan velden		Tekort / Overschot	
Vereniging	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal
Domstad Dodgers	1	1	8,00	12,00	1 (1)	1 (1,2)	0	0
U.V.V.	1	2	7,00	25,50	1 (0,9)	3 (2,6)	0	-1
Totaal	2	3	15,00	37,50	2 (1,9)	4 (3,8)	0	-1

2020	Aantal velden		Aantal normteams		Behoefte aan velden		Tekort / Overschot	
Vereniging	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal
Domstad Dodgers	1	1	8,55	13,06	1 (1,1)	2 (1,3)	0	-1
U.V.V.	1	3	7,48	27,89	1 (0,9)	3 (2,8)	0	0
Totaal	2	3	16,03	40,95	2 (2)	5 (4,1)	0	-1

2025	Aantal velden		Aantal normteams		Behoefte aan velden		Tekort / Overschot	
Vereniging	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal
Domstad Dodgers	1	1	8,93	13,79	1 (1,1)	2 (1,4)	0	-1
U.V.V.	1	3	7,74	29,53	1 (1)	3 (3)	0	0
Totaal	2	3	16,67	43,32	2 (2,1)	5 (4,3)	0	-1

2035	Aantal velden		Aantal normteams		Behoefte aan velden		Tekort / Overschot	
Vereniging	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal	Honkbal	Softbal
Domstad Dodgers	1	1	9,01	14,29	1 (1,1)	2 (1,4)	0	-1
U.V.V.	1	3	7,91	30,84	1 (1)	3 (3,1)	0	0
Totaal	2	3	16,92	45,14	2 (2,1)	5 (4,5)	0	-1

7. Handbal

De berekeningen van de ruimtebehoefte voor de handbalsport in Utrecht zijn gedaan op basis van team- en veldaantallen van Leidsche Rijn, de huidige en toekomstige bevolkingscijfers en de bespelingsnormen zoals opgesteld door NOC*NSF.

Handbal in Utrecht

Leidsche Rijn is de enige buitensporthandbalvereniging in Utrecht. Het beschikt over één buitenveld. Dit veld is toereikend voor het aantal teams, omdat zowel op zaterdag als zondag wordt gespeeld. Ook voor de komende jaren voldoet het ene veld, maar de verdeling tussen zaterdag en zondag zal wel zodanig aangepast moeten worden dat de piekbelasting niet te veel op de zondag komt te liggen.

Hoewel bij handbal landelijk een verschuiving zichtbaar is, waarbij de sport minder buiten wordt beoefend en zich meer concentreert in de sporthallen, is de vereniging Leidsche Rijn de afgelopen jaren flink gegroeid. De prognose op basis van de bevolkingsprognose kan daarom aan de lage kant zijn.

Wanneer de teams echter meer op zaterdag gaan spelen, blijft één veld volstaan.

Tabel 7.1. Handbal (Leidsche Rijn) in Utrecht tot en met 2035 volgens bevolkingsontwikkelingsmethode

	Aantal teams										Aantal normteams		Benodigd aantal velden
	ABC	D	EF	Totaal	Sen.	ABC	D	EF	Totaal	Eind-totaal	Zat	Zon	
	zat	zat	zat	zat	zon	zon	zon	zon	zon				
2015	2,0	2,0	3,0	7,0	5,0	3,0	1,0	3,0	12,0	19,0	5,5	10,5	1 (1,1)
2020	2,3	2,1	3,2	7,6	5,4	3,4	1,1	3,2	13,0	20,6	6,0	11,4	1 (1,1)
2025	2,4	2,2	3,4	8,0	5,7	3,6	1,1	3,4	13,8	21,8	6,3	12,1	1 (1,2)
2035	2,6	2,4	3,6	8,5	6,0	3,9	1,2	3,6	14,6	23,1	6,7	12,8	

8. Studentensport

Op het universitair Sportcentrum Olympos zijn voetbalvereniging Odysseus '91, tennisvereniging TC de Uithof, hockeyvereniging USHC en rugbyverenigingen RUS en USRS actief. Op verzoek van de studentensport heeft de Gemeente Utrecht Mulier gevraagd om ook de huidige en toekomstige veldbehoefte van de studenten veldsport te analyseren.

8.1 Vraag-aanbodanalyse

Voetbal

Odysseus '91 heeft in het seizoen 2015-2016 18 seniorenteamen in de zaterdagse bondscompetitie. De vereniging heeft de beschikking over één kunstgrasveld en twee grasvelden, waarvan één grasveld met de rugbyverenigingen wordt gedeeld. Deze combinatie leidt er toe dat al snel in het seizoen de kwaliteit van het grasveld niet meer toereikend is voor de voetbalvereniging.

Drie (kwalitatief goede) velden bieden de vereniging genoeg wedstrijdcapaciteit voor haar teams. Het kunstgrasveld biedt voldoende trainingscapaciteit in de huidige situatie. Op basis van de bevolkingsontwikkeling zal de behoefte van de vereniging echter toenemen. In 2020 heeft de vereniging een trainingsveld extra nodig, en in 2025 een extra (kwaliteit goed) wedstrijdveld (tabel 8.1).

Tabel 8.1 Benodigd aantal velden Odysseus '91 tot en met 2035 volgens bevolkingsontwikkelingsmethode

	Velden				Aantal teams	Overschot / tekort	
	natuurgras <i>training</i>	natuurgras <i>wedstrijd</i>	kunstgras	totaal		Trainings- velden	Wedstrijd- velden
2015	0,0	2,0 ^A	1,0	3,0	18,0	0,0	-
2020	0,0	2,0 ^A	1,0	3,0	19,2	-1,0	-
2025	0,0	2,0 ^A	1,0	3,0	20,3	-1,0	-1,0
2035	0,0	2,0 ^A	1,0	3,0	20,0	-1,0	-1,0

^A Een grasveld wordt gedeeld met de rugbyverenigingen. De kwaliteit van dit veld is door deze combinatie al voor de winterstop niet meer toereikend voor de voetbalvereniging.

Het aantal zaterdagteams van Odysseus '91 is sinds 2011-2012 constant gebleven, waardoor het toepassen van de ledenontwikkelingsmethode niet zinvol is.

Tennis

TC de Uithof heeft 550 seniorenleden (per oktober 2015). Alle abonnementshouders van Sportcentrum Olympos kunnen echter, ongeacht of zij lid zijn van TC de Uithof, gebruik maken van de tennisbanen. Er is geen zicht op het daadwerkelijk gebruik van de tennisbanen. Op het sportcentrum liggen negen tennisbanen. TC de Uithof mag echter, in verband met mogelijke vrijspelers, altijd maximaal zeven banen gebruiken voor competitie, trainingen of toernooien.

Op basis van het huidige ledenaantal heeft TC de Uithof ruim voldoende aan zeven tennisbanen. Deze situatie zal volgens de bevolkingsontwikkelingsmethode niet veranderen (tabel 8.2). Op basis van de ledenontwikkeling die de vereniging heeft meegemaakt, kan er echter snel een tekort ontstaan (tabel 8.3).

Tabel 8.2 Benodigd aantal banen TC de Uithof tot en met 2035 volgens bevolkingsontwikkelingsmethode

Jaar	Aantal leden	Behoefte		Aanbod	Resultaten	
	Senioren	Banen	Afgerond	Banen	Onafgerond	Afgerond
2015	550	6,1	6	9	2,9	3
2020	588	6,5	7	9	2,5	2
2025	620	6,9	7	9	2,1	2
2035	611	6,8	7	9	2,2	2

Tabel 8.3 Benodigd aantal banen TC de Uithof tot en met 2035 volgens ledenontwikkelingsmethode

Jaar	Aantal leden	Behoefte		Aanbod	Resultaten	
	Senioren	Banen	Afgerond	Banen	Onafgerond	Afgerond
2015	550	6,1	6	9	2,9	3
2020	752	8,4	9	9	0,6	0
2025	1.030	11,4	12	9	-2,4	-3
2035	1.927	21,4	22	9	-12,4	-13

Hockey

Op Sportcentrum Olympos liggen twee hockeyvelden. Op zaterdag worden deze velden gebruikt door hockeyvereniging UNO en korfbalvereniging Hebbes. Op zondag heeft USHC in het seizoen 2015-2016 26 seniorenteams ingeschreven in de bondscompetitie. Twee van deze teams spelen op een andere locatie, omdat USHC niet al haar teams op de velden van Olympos kwijt kan. Op basis van de bevolkingsontwikkeling blijft het tekort van één veld redelijk constant (tabel 8.4). Op basis van de ledenontwikkelingsmethode loopt het tekort langzaam op (tabel 8.5).

Tabel 8.4 Benodigd aantal velden USHC tot en met 2035 volgens bevolkingsontwikkelingsmethode

Jaar	Aantal teams	Aanbod velden	Overschot (+) / tekort (-) vertaald naar zandvelden (onafgerond)
2015	26,0	2	-1 (-0,4)
2020	27,8	2	-1 (-0,5)
2025	29,3	2	-1 (-0,7)
2035	28,9	2	-1 (-0,6)

Tabel 8.5 Benodigd aantal velden USHC tot en met 2035 volgens ledenontwikkelingsmethode

Jaar	Aantal teams	Aanbod velden	Overschot (+) / tekort (-) vertaald naar zandvelden (onafgerond)
2015	26,0	2	-1 (-0,4)
2020	28,6	2	-1 (-0,6)
2025	31,4	2	-1 (-0,8)

Rugby

Er bestaan twee studentenrugbyverenigingen in Utrecht, namelijk RUS (dames) en USRS (heren). RUS bestaat uit twee teams die op zondag competitie spelen. USRS bestaat uit vier seniorenteams die op zondag competitie spelen en één jonge honden team dat doordeweeks competitie speelt. Op Sportcentrum Olympos ligt één wedstrijdruigbaveld (waar tevens op wordt gevoetbald) en een 0,5 trainingsveld. Er zijn geen vaste normen voor het aantal spelers of teams dat op een veld kan spelen, maar de rugbybond gebruikt wel van het voetbal afgeleide normen om het aantal benodigde velden te bepalen. Op basis van zes seniorenteams hebben de verenigingen de behoefte aan twee wedstrijdervelden. Voor de trainingen (ook door het jonge honden team) volstaat één veld.

8.2 Herkomstanalyse

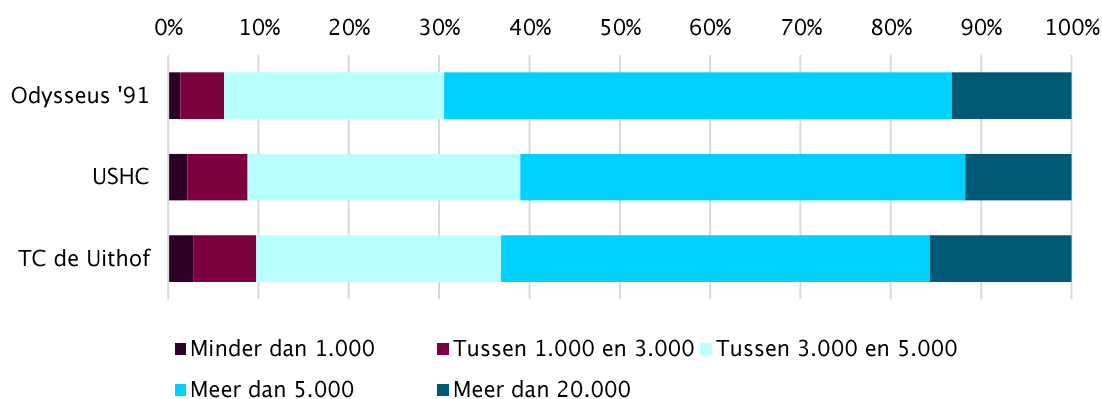
De studentensportverenigingen TC de Uithof, USHC en Odysseus '91 halen het grootste deel van hun leden uit de wijken Noord-Oost en Oost. Daarnaast is een hoog percentage van de leden woonachtig buiten de gemeente Utrecht (tabel 8.6).

Tabel 8.6 Herkomst leden Utrechtse studentensportverenigingen

Vereniging	West	Noord-West	Overvecht	Noord-Oost	Oost	Binnenstad	Zuid	Zuid-West	Leidsche Rijn	Vleuten-De Meern	Gemeente Utrecht	Buiten gemeente
TC de Uithof	6	10	1	17	23	7	7	7	0	0	78	22
USHC	10	12	2	16	26	8	4	5	0	0	83	17
Odysseus '91	8	13	3	17	19	4	9	7	0	0	81	19

Het grootste deel van de leden van de studentensportverenigingen moet meer dan vijf kilometer afleggen om van hun huis naar de vereniging te komen (figuur 8.1). Vergeleken met de niet-studentenverenigingen in voorgaande hoofdstukken leggen de studenten een grotere afstand af.

Figuur 8.1 Samenstelling senioren voetballedenbestand, afstand vanaf woonhuis tot vereniging (procenten)

Bijlage 1 Toelichting ruimte-instrument

Algemeen

Het ruimte-instrument gaat zoveel mogelijk uit van harde gegevens. Dat wil zeggen dat de berekeningen worden gemaakt aan de hand van duidelijk te kwantificeren gegevens zoals teamaantallen/ledenaantallen, bevolkingsprognoses en planningsnormen.

Het uitgangspunt van het ruimte-instrument is het aantal teams per leeftijdscategorie. Voor deze teams worden vervolgens het aantal normteams en het aantal benodigde bruto-speelminuten berekend. Het aantal normteams (zie 'gebruikte begrippen') levert, in combinatie met de planningsnorm (zie 'gebruikte begrippen') het benodigde aantal wedstrijdvelden volgens de *cultuurtechnische* norm. Hierbij geldt het uitgangspunt dat een behoefte van 0,25 veld of meer de behoefte aan een extra veld betekent. Het aantal speelminuten geeft, omgerekend naar het aantal bespeelbare uren op een wedstrijddag, het aantal wedstrijdvelden volgens de *organisatorische* norm. Voor deze norm geldt in principe 'vol = vol', wat betekent dat een behoefte van 0,01 veld of meer de behoefte aan een extra veld betekent.

Gebruikte begrippen

Belastingcoëfficiënt

De belastingcoëfficiënt geeft per type team aan wat de belasting is van dat type team voor het sportveld. Er bestaat een groot verschil in de beschadiging van het veld als gevolg van een pupillenwedstrijd in vergelijking met een seniorenwedstrijd. Niet alleen duurt een pupillenwedstrijd korter dan een seniorenwedstrijd, ook is er sprake van een aanzienlijk geringere belasting van het veld per speler. Hierdoor kunnen niet alle teams als gelijkwaardig worden beoordeeld. Om de behoefte van de sportverenigingen naar sportvoorzieningen te bepalen, is door de NOC*NSF voor de teamsporten een vertaling gemaakt naar belastingcoëfficiënten. Dit betekent dat een senior competitieteam op een eenheid van 1,0 wordt gesteld en de overige teams hieraan worden gerelateerd.

Normteams (seniorwedstrijdequivalent-teams (SWE-teams))

Op basis van de belastingcoëfficiënten worden de andere teams omgerekend naar seniorteams. Een seniorteam kent een belastingcoëfficiënt van 1, terwijl veel andere teams een lagere belastingcoëfficiënt kennen. Door de andere teams te vermenigvuldigen met de eigen belastingcoëfficiënt, wordt de belasting uitgedrukt in de belasting van seniorteams. Het resultaat van de optelling van deze omrekening wordt het aantal normteams (of SWE-teams) genoemd. Een vereniging met relatief veel jeugdteams heeft dus een relatief lager aantal normteams dan een vereniging met vooral seniorenteams.

Planningsnorm

De planningsnorm geeft, al dan niet per type wedstrijdveld, aan hoeveel normteams wedstrijden op dit veld kunnen spelen. Bij voetbal, hockey en korfbal worden andere planningsnormen gehanteerd voor zaterdag, zondag en het gehele weekend. Deze afwijkende normen zijn gebaseerd op de belasting van de velden. De planningsnorm voor het weekend is geen optelling van de norm voor zaterdag en zondag, omdat dit ten koste zou gaan van de kwaliteit van het veld. Zo heeft voetbal een planningsnorm van 7 voor de zaterdag en zondag, en een norm van 9 voor het gehele weekend. Met behulp van de planningsnorm wordt uiteindelijk bepaald hoeveel velden er nodig zijn.

Methode bevolkingsprognose

Deze methode is bij alle sporten toegepast en gaat uit van de teamaantallen van het seizoen 2015/2016, behalve bij tennis, waar wordt uitgegaan van individuele leden. Deze teamaantallen zijn opgehoogd of verlaagd met de verwachte ontwikkeling van de bevolking per leeftijdscategorie. Aan de hand van het verwachte aantal teams (bij tennis aan de hand van het verwachte aantal individuele leden) is vervolgens via berekening van het aantal normteams (via de bespelingsnorm) en via de planningsnormen berekend hoeveel velden er in 2020, 2025 en 2035 nodig zijn. Dit aantal is afgezet tegen het aantal beschikbare velden/banen.

Methode ledenontwikkeling

De ontwikkeling die de voetbal, tennis- en hockeysport de afgelopen jaren heeft meegemaakt, vraagt om een aparte berekeningswijze bij het ramen van de toekomstige behoefte. Voor voetbal is de ledenontwikkeling vanaf 2006 gebruikt om de gemiddelde groei/daling per jaar te bepalen. Deze jaarlijkse groei is vervolgens verondersteld voor de komende vijf jaar. Zo is voor elke vereniging een groeifactor bepaald. Voor tennis en hockey is per vereniging de ontwikkeling sinds 2010 toegepast om de prognose voor 2020 en verder te berekenen.

Planningsnorm hockey

Voor hockey is een planningsnorm gebruikt die nog niet is opgenomen in het Handboek Sportaccommodaties (waarin alle andere gebruikte normen wel staan). De KNHB is echter voornemens deze nieuwe norm op te laten nemen en daarom is deze nieuwe norm in deze rapportage reeds toegepast.

De nieuwe norm hanteert de volgende uitgangspunten:

- Zandveld: zeven wedstrijdrondes per weekenddag
- Water/Semi-veld: zes wedstrijdrondes per weekenddag

Per ronde is er plek voor één normteam:

- Senioren, jongens/meisjes A,B,C,11D: één normteam per team
- Jongens/meisjes 8D/8E: één normteam per twee teams
- Jongens/meisjes 6E/F: één normteam per vier teams

Verenigingen moeten op hun velden 60 procent van hun teams kwijt kunnen. Voorbeeld: een vereniging met een water- en een zandveld kan dus op een wedstrijd dag maximaal dertien normteams kwijt (6 + 7). Dit betekent dat deze vereniging maximaal 21 teams kan aannemen (dertien teams = 60%, 21 teams = 100%).

Bijlage 2 Aantal voetbalteams per leeftijdscategorie per vereniging

			Aantal teams																								
			Senioren heren en dames				Junioren zaterdag				zondag				Pupillen zaterdag				zondag		Overig						
			Za	Za	35+/45+	Zo	Zo	35+/45+	A	B	C	O14 (C)	C9	D	O12 (D)	D-7	O10 (E9)	E-9	E-7	F-7	F-7	G	Totaal				
Stadsdeel	Sportpark	Voetbalvereniging(en)																									
Noord-Oost	Voordorp	Hercules	12		0	9		0	7	8	11		1	0	10		1	2		2	1	13	9		5	0	91
		Sporting '70	3		0	6		0	5	6	9		0	1	6		0	0		0	1	9	1		10	0	57
		Totaal Voordorp	15		0	15		0	12	14	20		1	1	16		1	2		2	2	22	10		15	0	148
	Berekuil	Voorwaarts	9		0	6		0	0	0	0		0	0	0		0	0		0	0	0	0		0	0	15
	Totaal Noord-Oost			24		0	21		0	12	14	20		1	1	16		1	2		2	2	22	10		15	0
Overvecht	Overvecht-Noord	VVJ	6		0	0		0	0	2	3		0	0	1		0	0		0	0	2	1		0	1	16
		EDO (U)	7		1	0		0	0	0	0		0	0	0		0	0		0	0	0	0		0	0	8
		Totaal Overvecht-Noord*	13		0	0		0	0	2	3		0	0	1		0	0		0	0	2	1		0	1	24
	De Dreef	vv De Dreef	0		0	2		0	0	0	1		0	0	2		0	0		0	0	4	2		0	0	11
	Vechtzoom	DSO/Ultractum	1		0	3		0	0	0	1		0	0	1		0	0		0	0	1	1		0	0	8
	Totaal Overvecht			14		1	5		0	0	2	5		0	0	4		0	0		0	0	7	4		0	1
Noord-West	Thorbeckelaan	DHSC	15		0	4		0	0	2	2		0	0	2		0	0		0	0	5	5		2	0	37
	Zuilenselaan	Kismet	0		0	2		0	0	0	0		0	0	0		0	0		0	0	0	0		0	0	2
		Eminent Boys	3		1	0		0	0	0	0		0	0	0		0	0		0	0	0	0		0	0	4
		HMS	4		0	0		0	0	0	0		0	0	0		0	0		0	0	0	0		0	0	4
		Totaal Zuilenselaan**	7		1	2		0	0	0	0		0	0	0		0	0		0	0	0	0		0	0	10
	Loevenhoutsedijk	DWSV	1		0	4		0	0	1	0		0	0	1		0	0		0	0	2	0		0	0	9
	Elinkwijk	Elinkwijk	3		0	2		0	2	3	2		1	0	5		1	0		0	1	8	6		3	0	37
	Totaal Noord-West			26		1	12		0	2	6	4		1	0	8		1	0		0	1	15	11		5	0

			Aantal teams																	Totaal				
			Senioren heren en dames				Junioren zaterdag				zondag	Pupillen zaterdag						zondag	Overig					
			Za	Za 35+/45+	Zo	Zo 35+/45+	A	B	C	O14 (C)	C9	D	O12 (D)	D-7	O10 (E9)	E-9	E-7	F-7	F-7		G			
Stadsdeel	Sportpark	Voetbalvereniging(en)																						
Oost	Koningsweg	VSC	15		0 10		0	1	0	1		0		0	1		0	0	3	5		0	1	37
		Rivierwijkers	5		1 5		0	0	0	0		0		0	0		0	0	0	0		0	0	11
		Totaal Koningsweg***	20		1 15		0	1	0	1		0		0	1		0	0	3	5		0	1	48
	Zoudenbalch	Odin	11		0 0		0	0	0	0		0		0	0		0	0	0	0		0	0	11
		Sterrenwijk	2		0 8		0	0	0	0		0		0	0		0	0	0	0		0	0	10
		Domstad Majella	6		0 4		0	0	0	0		0		0	0		0	0	0	0		0	0	10
		SJO/OSC Utrecht	0		0 0		0	0	0	0		0		0	1		0	0	1	0		0	1	3
		Totaal Zoudenbalch	19		0 12		0	0	0	0		0		0	1		0	0	1	0		0	1	34
	Maarschalkweerd	Kampong	3		0 20		0	7	11	10		1		0	11		2	0	1	1 16 13		5	0	101
Totaal Oost		42		1 47		0	8	11	11		1		0	13		2	0	1	1 20 18		5	2	183	
Zuid	Lunetten	DVSU	3		0 0		0	3	4	4		0		0	5		0	0	9	8		0	3	39
		VVU Ardahanspor	2		0 3		0	0	0	1		0		0	0		0	0	0	0		0	0	6
		Totaal Lunetten	5		0 3		0	3	4	5		0		0	5		0	0	9	8		0	3	45
	Hoograven-Zuid	Hoograven vv	1		0 2		0	0	2	1		0		0	3		0	1	1	2		0	0	13
	Totaal Zuid		6		0 5		0	3	6	6		0		0	8		0	1	0	10 10		0	3	58
Zuid-West	Welgelegen	Zwaluwen Utrecht '11	4		0 7		0	6	1	7		0		0	7		1	1	10	7		4	0	56
	Aziëlaan	Faja Lobi KDS	5		0 7		0	0	0	0		0		0	1		0	0	1	1		0	1	16
	Totaal Zuid-West		9		0 14		0	6	1	7		0		0	8		1	1	11	8		4	1	72
West	Marco van Basten	PVC****	1		0 5		0	1	2	4		0		0	5		0	0	7	8		0	0	33

Totaal West			1	0 5		0 1 2 4				0	0 5		0 0		0 0 7 8				0	0	33			
			Aantal teams																					
			Senioren heren en dames				Junioren zaterdag				zondag	Pupillen zaterdag				zondag	Overig							
			Za	Za	35+ /45+	Zo	Zo	35+ /45+	A	B	C	O14 (C)	C9	D	O12 (D)	D-7	O10 (E9)	E-9	E-7	F-7	F-7	G	Totaal	
Stadsdeel	Sportpark	Voetbalvereniging(en)																						
Leidsche Rijn																								
	Rijnvliet	Nieuw Utrecht SV	0		0	6		0	1	0	1		0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	12	
	Paperclip	UVV	0		0	5		0	2	4	6		1	0	6	2	0	2	2	8	13	0	0	51
	Papendorp	Magreb '90	0		0	4		0	1	1	2		0	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	12
	Totaal Leidsche Rijn		0		0	15		0	4	5	9		1	0	7	2	0	2	2	13	15	0	0	75
Vleuten-De Meern																								
	Fletiomare-Oost	PVCV*****	0		0	8		0	3	7	8		1	0	10	1	0	1	1	14	15	3	0	72
	De Meern	De Meern	8		1	8		0	9	10	12		0	0	14	1	0	1	1	21	7	14	0	107
	De Vrijheit	DESTO	5		1	0		0	2	2	8		0	0	11	1	0	0	1	16	17	0	1	65
	Totaal Vleuten-De Meern		13		2	16		0	14	19	28		1	0	35	3	0	2	3	51	39	17	1	244
Utrecht totaal			135		5	140		0	50	66	94		5	1	104	10	3	8	10	156	123	46	8	964

* 2 velden niet meer in beheer

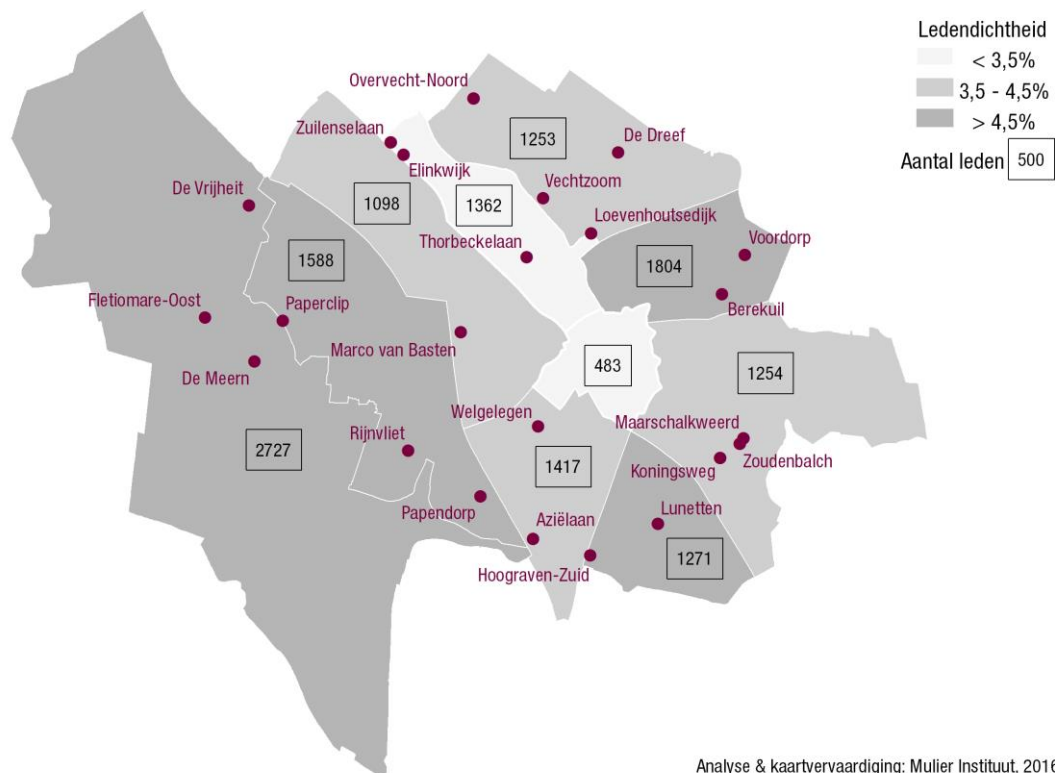
** Excl. half multiveld, voetbal/hockey, en exclusief twee velden die voor honden en/of cricket worden gebruikt

*** 0,25 kunstgrasveld op oude tennisbanen

**** Kunstgrasveld is klein veld voor training en wedstrijden E- en F-pupillen; meegenomen als half kunstgrasveld

***** Twee halve grasvelden, één wordt met nieuwe plannen volwaardig veld

Bijlage 3 Herkomst voetballeden

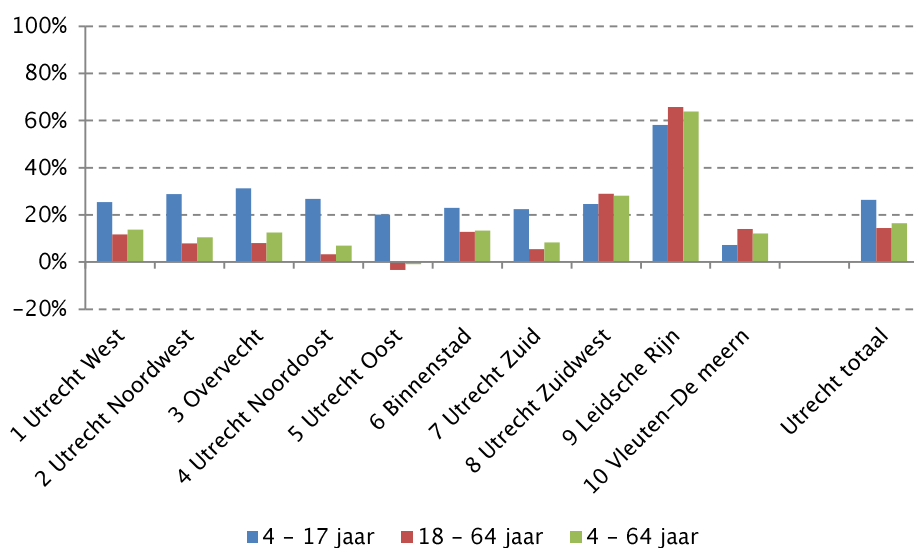

Analyse & kaartvervaardiging: Mulier Instituut, 2016

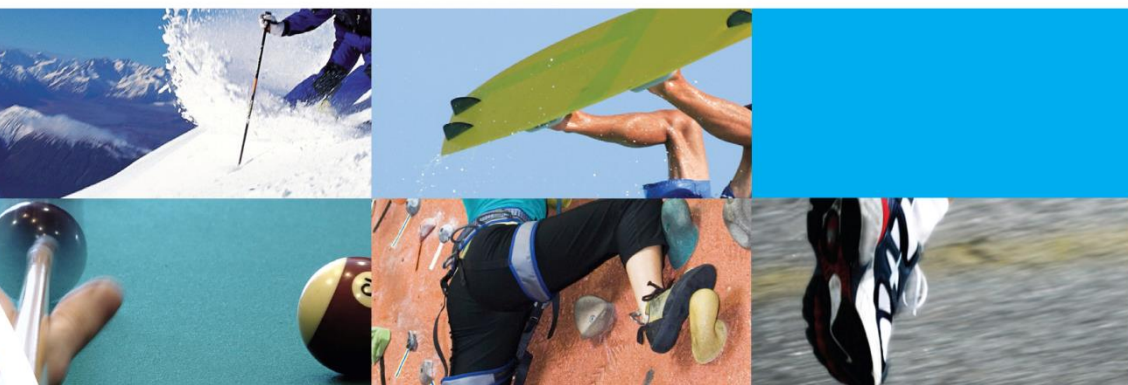
Bijlage 4 Bevolkingsprognose Utrecht

De bevolking in Utrecht groeit tot en met 2035 met 19 procent tot ruim 401.000 inwoners. De bevolkingsgroei verschilt per wijk en per leeftijdscategorie. In onderstaande figuur is per wijk de bevolkingsontwikkeling tot 2035 zichtbaar voor de leeftijden 4 - 17 jaar, 18 - 64 jaar en 4 - 64 jaar. De wijk Leidsche Rijn laat in deze leeftijdscategorieën veruit de grootste groei zien, terwijl in wijk Oost zelfs een lichte daling te verwachten is.

Figuur B4.1. Bevolkingsontwikkeling (2015 - 2035) per wijk en per leeftijdscategorie

Bron: Gemeente Utrecht (2015), Bevolkingsprognose 2015. Augustus 2015.

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl